

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Biłgoraju**

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu biłgorajskiego
za 2016 rok**

Biłgoraj, dnia 8 marca 2017 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	str. 3
I. Wstęp.....	str. 4
II. Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku	str. 6
III. Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej	str. 14
IV. Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży	str. 25
V. Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy	str. 29
VI. Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia	str. 33
VII. Sytuacja epidemiologiczna powiatu	str. 35
VIII. Nadzór zapobiegawczy	str. 48
IX. Oświata zdrowotna i promocja zdrowia	str. 50

WPROWADZENIE

Priorytetowym zadaniem realizowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną jest działanie przeciwepidemiczne, nastawione na profilaktykę chorób zakaźnych i zawodowych, realizację krajowych i lokalnych programów prozdrowotnych, nadzór nad warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia oraz wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Szeroki zakres prowadzonego przez nas nadzoru ukierunkowany jest na procesy nauczania, wychowania, rekreacji i wypoczynku, a także nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w obiektach użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju zatrudniony jest personel posiadający wysokie kwalifikacje oraz specjalistyczną, ciągle poszerzaną wiedzę z zakresu ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

Funkcjonujący i stale doskonalony system zarządzania jakością w komórkach bieżącego nadzoru sanitarnego jest gwarancją uzyskiwania wiarygodnych, dobrze udokumentowanych wyników kontroli i badań.

Badania żywności i wody, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wykonywane są w laboratoriach zintegrowanego systemu badania laboratoryjnego żywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Systematyczne prowadzenie badań oraz dokonywanie okresowych ocen umożliwia Państwowej Inspekcji Sanitarnej monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej powiatu oraz, w razie konieczności, podejmowanie natychmiastowych działań interwencyjnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju działa na obszarze powiatu biłgorajskiego.

Powiat biłgorajski obejmujący 14 gmin zajmuje powierzchnię 1677,79 km², którą zamieszkuje 103 575 ludności. Na terenie powiatu znajduje się 212 miejscowości, w tym 4 miasta.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju zadania wykonuje przy pomocy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, której siedziba mieści się w Biłgoraju, przy ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 15.

I. WSTĘP

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska
- higieny pracy w zakładach pracy
- higieny procesów nauczania i wychowania
- higieny wypoczynku i rekreacji
- zdrowotnymi żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyków oraz innych wyrobów mogących mieć wpływ na zdrowie ludzi
- higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w którym są udzielane świadczenia zdrowotne
- ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych

w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412 ze zm.).

Badania żywności wykonywane są w laboratoriach zintegrowanego systemu badania żywności, który tworzą: Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności WSSE w Lublinie oraz laboratoria PSSE w Białej Podlaskiej, Chełmie, Zamościu i Janowie Lubelskim. Ponadto specjalistyczne badania żywności, tj. obecność organizmów genetycznie modyfikowanych, obecność pestycydów, napromienianie, furan oraz badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością są wykonywane we współpracujących laboratoriach akredytowanych Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Rzeszowie (Tarnobrzegu), Warszawie, Krakowie, Łodzi, Białymstoku, Bydgoszczy, Krakowie. Równolegle funkcjonuje również zintegrowany system badania wody.

Systematyczne prowadzenie badań oraz dokonywanie okresowych ocen umożliwia Państwowej Inspekcji Sanitarnej monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej powiatu oraz, w razie konieczności, podejmowanie natychmiastowych działań interwencyjnych.

Siedziba Stacji mieści się w Biłgoraju, przy ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 15.

Dyrektorem Stacji jest z urzędu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju działa na obszarze powiatu biłgorajskiego. Mając świadomość rangi pełnionych zadań i chcąc je wykonywać w sposób w pełni kompetentny, w celu osiągnięcia i utrzymania wysokiego poziomu usług kontrolnych, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Biłgoraju wdrożyła i stale doskonali System Zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17020-„Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”.

Na wypadek zaistnienia zagrożenia epidemiologicznego lub terrorystycznego uruchomiono system powiadamiania alarmowego.

Ponadto funkcjonuje również w obszarze bezpieczeństwa żywności system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt - RASFF - uruchamiany w sytuacji stwierdzenia żywności stanowiącej ryzyko dla zdrowia lub życia człowieka oraz system RAPEX (System Szybkiej Wymiany Informacji o Produktach Niebezpiecznych) – dotyczący kosmetyków.

Zadania swoje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju realizuje poprzez następujące komórki organizacyjne:

- Oddział Nadzoru Sanitarnego, w skład którego wchodzi:
 - sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
 - sekcja Nadzoru Przeciw/Epidemicznego
 - sekcja Higieny Komunalnej

- sekcja Higieny Pracy
- sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży
- stanowisko pracy ds. Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego
- Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia
- Oddział Ekonomiczny i Administracyjny

W roku sprawozdawczym 2016 pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju przeprowadzili ogółem 2363 kontrole, w wyniku których wydano 279 decyzji merytorycznych oraz 317 decyzji płatniczych. Wystawiono ogółem 53 postanowienia, w tym 1 o nałożeniu grzywny za nie wywiązanie się z obowiązków zawartych w decyzji administracyjnej. Złożono 2 wnioski do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie o wymierzenie kar pieniężnych dla przedsiębiorców nie przestrzegających prawa żywnościowego, zgodnie z kompetencjami wynikającymi z art. 104 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia z dnia 25 sierpnia 2006 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 149 ze zm.). Za uchybienia natury higienicznej i zdrowotnej stwierdzone podczas kontroli sanitarnych nałożono łącznie 51 mandatów karnych na sumę 8850 zł.

W roku 2016 pobrano do badania laboratoryjnego łącznie 410 próbek, w tym: 154 próbki żywności, 6 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 4 próbki wymazów sanitarnych oraz 250 próbek wody.

II. Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

Do zadań sekcji Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie:

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i wprowadzania do obrotu żywności oraz warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków zdrowotnych obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kosmetykami oraz innymi wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

W sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku pracuje 6 osób posiadających wyższe wykształcenie oraz specjalizacje i studia podyplomowe związane z bezpieczeństwem żywności. Pracownicy przeprowadzają planowe, wynikające z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego urzędowe kontrole żywności, jak również zajmują się problemami doraźnymi wynikającymi z doniesień konsumenckich, interwencji, zgłoszeniami w systemie RASFF i RAPEX, itp.

We współpracy z Nadzorem Zapobiegawczym pracownicy sekcji HŻŻ i PU dokonują oceny projektów budowlanych w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz uczestniczą w odbiorze obiektów, zatwierdzają działalność w tych obiektach, wydając stosowne decyzje. W zakresie produkcji podstawowej (pierwotnej), dostaw bezpośrednich, wprowadzania do obrotu środków spożywczych trwałych w opakowaniach jednostkowych wydają (na wniosek strony) zaświadczenia o wpisie do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2016 nadzór HŻŻ i PU obejmował ogółem 2494 obiektów, w tym:

- 1024 obiektów żywnościowo-żywnościowych w tym:
 - 83 zakładów produkcyjnych,
 - 236 zakładów żywienia zbiorowego (w tym 109 zakładów żywienia zamkniętego),
 - 705 obiektów obrotu żywnością,
- 7 obiektów związanych z produkcją i obrotem materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością
- 12 obiektów obrotu kosmetykami
- 1451 produkcji podstawowej

W porównaniu do roku 2015 liczba zakładów produkcyjnych zwiększyła się o 4, liczba zakładów żywienia zbiorowego zmniejszyła się o 9 (liczba zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego pozostała bez zmian), a liczba obiektów obrotu żywnością zmniejszyła się o 93.

Dodatkowo, zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej na bieżąco dokonywano wpisów do rejestru producentów żywności w zakresie produkcji podstawowej (pierwotnej), których liczba zwiększyła się o 261.

W 2016 r. przeprowadzono ogółem **721 kontrole** urzędowych w 551 obiektach.

Dokonano oceny zgodności z wymaganiami prawa żywnościowego (na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego) w 362 obiektach.

Kontrole wykazały, że spośród 362 sklasyfikowanych obiektów – 8,8 % wykazywało niezgodność z obowiązującymi przepisami (w 2015 r. liczba ta była niższa i wynosiła 7,9 %).

W szczególności niezgodności te dotyczyły:

- sklepy spożywcze - niezgodnych 13,3 % (w 2015 r. – 13,6 % niezgodnych) – gdzie najczęstszą przyczyną niezgodności była sprzedaż artykułów niewłaściwej jakości zdrowotnej (po upływie

daty minimalnej trwałości/terminu przydatności – w 26 przypadkach), brak nadzoru nad ciągłością łańcucha chłodniczego (środki spożywcze nietrwałe mikrobiologicznie przechowywane poza urządzeniami chłodniczymi, zbyt wysoka temperatura przechowywania – niezgodna z zaleceniami producenta, brak nadzoru nad warunkami przechowywania – w 9 przypadkach), różne inne uchybienia, których suma sprawiała, że zakład został zakwalifikowany jako niezgodny – w 3 przypadkach; szczególnym nadzorem objęte były duże sklepy (m.in. supermarkety) jako obiekty przekładające się na dużą ilość konsumentów, a tym samym stanowiące większe zagrożenie w przypadku wystąpienia nieprawidłowości

- zakłady małej gastronomii – 5,0 % niezgodnych (w ubiegłym roku 5,6 %) – gdzie przyczyną niezgodności była niewłaściwa jakość surowców służąca do przygotowywania potraw oraz różne inne uchybienia, których suma sprawiała, że zakład został zakwalifikowany jako niezgodny
- magazyny – 40% niezgodnych [2 z 5 skontrolowanych zakładów](w ubiegłym roku 0%) - – gdzie przyczyną niezgodności była sprzedaż artykułów niewłaściwej jakości zdrowotnej (po upływie daty minimalnej trwałości/terminu przydatności)

W każdym przypadku stwierdzenia nieprawidłowości mających wpływ na bezpieczeństwo konsumentów były wydawane decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego, decyzje nakazujące wycofanie z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej oraz nakładano mandaty karne.

Pozostałe zakłady kontrolowane z takich grup obiektów jak: wytwórnie lodów, piekarnie, ciastkarnie, wytwórnie tłuszczów roślinnych, przetwórnice owocowo-warzywne, wytwórnie wód gazowanych, zakłady garmazeryjne i inne, sklasyfikowane były jako zgodne z wymogami. Uchybienia mające niewielki wpływ na bezpieczeństwo żywności usuwane były na bieżąco albo w terminach określonych w decyzjach administracyjnych.

Od 1 września 2015 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2015 r., poz. 1256), zastąpione mniej restrykcyjną ustawą z dnia 1 sierpnia 2016 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1154). Państwowa Inspekcja Sanitarna została zobligowana do kontroli zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego (przedszkole, szkoły, internaty) w tym zakresie.

W 2016 r. przeprowadzono łącznie 22 kontrole tematyczne w zakresie **oceny żywienia dzieci i młodzieży**:

- 7 w stołówkach szkolnych
- 8 w przedszkolach
- 7 w trakcie kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży

w aspekcie zgodności z wyżej cytowanymi rozporządzeniami Ministra Zdrowia.

Podczas kontroli sposobu żywienia w stołówkach szkolnych stwierdzono nieprawidłowości w 4 przypadkach. Dotyczyły one niestosowanie się do zaleceń w zakresie wykorzystywania w przygotowywaniu posiłków zróżnicowanych surowców z grupy produkty zbożowe lub ziemniaki, warzywa lub owoce, mleko lub produkty mleczne, mięso, ryby, jaja, orzechy, nasiona strączkowe (w 4 przypadkach), braku warzyw lub owoców (w 3 przypadkach) oraz (po 2 przypadki) stosowania smalcu jako tłuszczu do smażenia, podawania więcej niż 1 potrawy smażonej w tygodniu, stosowania soli z wysoką zawartością sodu, stosowania cukru do dosładzania napojów.

Podczas kontroli sposobu żywienia w stołówkach przedszkolnych również stwierdzono niewielkie nieprawidłowości w 4 przypadkach. Zbyt mała ilość warzyw/owoców w zestawach posiłków wystąpiła w 4 przypadkach, w 3 przypadkach stosowanie do słodzenia napojów syropów owocowych z cukrem i po 2 przypadki serwowanie jogurtów z zawartością cukru powyżej 10g, podawanie zbyt dużej ilości potraw smażonych, stosowanie smalcu do smażenia oraz pojedyncze przypadki dotyczyły stosowania przypraw z zawartością soli, soli nie zastąpiono solą o obniżonej zawartości sodu.

Nieprawidłowości omawiano z osobami odpowiedzialnymi za żywienie, jednocześnie zobowiązując podmioty do podjęcia działań naprawczych. W zdecydowanej większości przypadków przesyłano zwrotne informacje o usunięciu nieprawidłowości wraz z załącznikami dotyczącymi sprawy.

Kontrole sposobu wyżywienia podczas wycieczki dzieci i młodzieży wypadły pozytywnie.

Podczas miesięcy wakacyjnych (zgodnie z zaleceniami GIS) nasilono kontrole obiektów zlokalizowanych w miejscowościach wczasowych, przy trasach turystycznych oraz miejscach wycieczki dzieci i młodzieży. Miały one na celu wyeliminowanie ewentualnych zagrożeń zdrowotnych, a tym samym zapewnienie konsumentom należytych warunków wycieczki i bezpiecznego spożywania posiłków.

Podczas kontroli w nadzorowanych zakładach żywnościowo-żywnościowych zwracano uwagę na **prawidłowość znakowania środków spożywczych** w opakowaniach jednostkowych i bez opakowań oraz oferowanych do sprzedaży potraw zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywy Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (*Dz.Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 18, z późn. zm.*) i rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych (*Dz. U. z 2015 r., poz.29 ze zm.*).

W zakładach wprowadzających do obrotu środki spożywcze szczególną uwagę zwracano na zgodność etykiet z przepisami o znakowaniu środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, w tym suplementów diety. W zakładach produkcyjnych sprawdzano zgodność zawartości ze składem deklarowanym na etykiecie, jak również na zgodność z przepisami dotyczącymi znakowania.

Oceny zgodności z wymaganiami prawa żywnościowego oznakowania opakowań jednostkowych żywności prozdrowotnej dokonano w ramach kontroli planowych (5 kontroli tematycznych w 3 aptekach, 1 gabinecie-poradni dietetycznej i 1 hurtowni sportowej) oraz w ramach realizacji rocznego „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu” na rok 2016 (próbki pobrano w 2 aptekach i 3 sklepach spożywczych). Oceniono 14 partii suplementów diety, 1 partię środka spożywczego do początkowego żywienia niemowląt i 1 partię środka spożywczego zastępującego posiłek do kontroli masy ciała. W oznakowaniu 12 ocenionych partii produktów (10 partii suplementów diety i 1 partii preparatu do początkowego żywienia niemowląt i 1 partii środka spożywczego zastępującego posiłek do kontroli masy ciała) stwierdzono niezgodności dotyczące m.in. sposobu przedstawiania wykazu składników, informacji o wartości odżywczej produktów, oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych.

Stwierdzono również nieprawidłowości w zakresie znakowania środków spożywczych oferowanych konsumentom finalnym bez opakowania/pakowanych na życzenie. Najczęściej problem ten dotyczył pieczywa, ciast „na wagę” i gotowych potraw. Przedsiębiorcy nie dokładali starań, aby uzyskiwać od producentów (pieczywa, ciast) pełnych informacji dotyczących wyrobów, w tym informacji o składnikach wywołujących alergię i reakcje nietolerancji. Najczęściej informacje te były niezwłocznie uzupełniane podczas trwania kontroli lub przy najbliższej dostawie.

W szczególnych przypadkach przy sprzedaży środków spożywczych nieopakowanych, gdy nie były dostępne etykiety lub inne dokumenty identyfikujące producenta (zwłaszcza w przypadku wyrobów pochodzenia zwierzęcego), wydawano decyzję wycofania z obrotu. W związku z niewłaściwym oznakowaniem wycofano z obrotu 38 partii środków spożywczych na podstawie decyzji administracyjnych, 2 partie zostały zniszczone przez przedsiębiorców w trakcie kontroli.

W przypadku niewłaściwego oznakowania przez producenta środków spożywczych (nie podlegającego PPIS w Biłgoraju) powiadamiano organ kontrolny nadzorujący zakład. W trzech

przypadkach wprowadzania do obrotu wyrobów mięsnych nieprawidłowo oznakowanych powiadomiono organ inspekcji weterynaryjnej.

Podczas urzędowych kontroli w zakładach produkcyjnych zwracano w szczególności uwagę na zgodność zawartości ze składem deklarowanym na etykiecie (na podstawie receptury produktu).

Wydano 15 decyzji administracyjnych uwzględniających w treści zalecenia wprowadzania do obrotu środków spożywczych prawidłowo oznakowanych, w tym na: 13 - sklepy, 2 – zakłady żywienia otwartego (w tym 1 mała gastronomia). Nieprawidłowości polegały na podawaniu niepełnych informacji.

Pobierano również próby do oceny w zakresie znakowania - w ramach badań laboratoryjnych oceniono 11 prób – 5 zakwestionowano.

W roku 2016 przeprowadzono **721 kontroli**, w tym **48 tematycznych** w zakresie:

- prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych oraz pensjonariuszy w domach opieki całodobowej
- przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne przy skupie, przechowywaniu i transporcie owoców/warzyw
- oceny stopnia zaawansowania wprowadzania systemu HACCP oraz wdrażania zasad GMP/GHP
- oceny prawidłowości znakowania środków spożywczych/kosmetyków
- kontroli warunków wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży
- oceny zgodności z wymaganiami zdrowotnymi żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie danego województwa w aspekcie urzędowej kontroli żywności oraz krajowego monitoringu

Celem poprawy stanu sanitarnego stosowano wobec przedsiębiorców nie przestrzegających wymagań obowiązujących przepisów sankcje karne wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ale również udzielano informacji dotyczących tworzenia, wdrażania i utrzymania procedur GHP/GMP i systemu HACCP i omawiano z przedsiębiorcami problemy związane z tymi zagadnieniami.

Po dokonanych urzędowych kontrolach żywności, w przypadku wykazania uchybień i nieprawidłowości natury higienicznej i zdrowotnej, w celu przymuszenia przedsiębiorców do usunięcia nieprawidłowości i stosowania się do przepisów żywnościowych, a tym samym do zapewnienia bezpieczeństwa żywności wydano:

- **54** decyzji administracyjnych, w tym:
 - 30 decyzji usunięcia uchybień
 - 22 decyzje wycofania z obrotu
 - 1 decyzja odmowna w sprawie wniosku o przedłużenie terminu wykonania zaleceń
 - 1 decyzja odmowna zatwierdzenia zakładu
- **1** postanowienie o nałożeniu grzywny na kwotę **1068 zł**
- skierowano **2** wnioski o nałożenie kar pieniężnych do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w oparciu o art. 104 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia w związku z art. 103 ust. 1 pkt 5

Nałożono **49** mandatów karnych na łączną kwotę **8850 zł**.

W trosce o dobro konsumentów **wycofano z obrotu 339 partii środków spożywczych** o wartości **4938,41 zł** oraz **53 partie kosmetyków** o wartości **530,60 zł**.

Najczęstsze przyczyny wycofania to sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych (287 partii), brak oznakowania i innych danych dotyczących źródła pochodzenia środków spożywczych (52 partie), w tym 13 partii zakwestionowano za fałszowanie środków spożywczych poprzez usunięcie lub zmianę daty minimalnej trwałości.

Kosmetyki wycofano z obrotu względu na przekroczenie daty minimalnej trwałości (9 partii), za nieprawidłowe oznakowanie – brak wykazu składników (44 partie) oraz w przypadku 13 partii znakowanie było nieczytelne.

Osoby odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości zostały ukarane grzywnami na podstawie art. 100 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

W związku z zafalszowaniem środków spożywczych wprowadzanych do obrotu z ruchomego punktu sprzedaży (usunięto/zmieniono datę minimalnej trwałości) przekazano sprawę organom ścigania.

Podczas kontroli pobrano do badania laboratoryjnego (w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu) łącznie **164 próbki**, w tym:

- 154 próby żywnościowe-**zakwestionowano 11** (5 za ponadnormatywną liczbę Enterobacteriaceae 1 za ponadnormatywną zawartość sumy WWA - wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne [wędliny wędzone metodą tradycyjną], 5 za nieprawidłowości w oznakowaniu)
- 6 prób materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – nie kwestionowano
- 4 próby wymazów sanitarnych - nie kwestionowano.

Kontrole obiektów prowadzono pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa żywności zwracając uwagę na jakość surowców używanych w produkcji ze szczególnym uwzględnieniem substancji dodatkowych dodawanych do żywności, prawidłowości prowadzenia procesów technologicznych z uwzględnieniem punktów krytycznych, jakimi są obróbka termiczna, szybkie wychładzanie wyrobu mające na celu zminimalizowanie możliwości rozwoju flory bakteryjnej, ciągłość łańcucha chłodniczego, identyfikowalność wyrobu.

Zwracano również uwagę na ogólny stan sanitarno-techniczny obiektów włączając w to gospodarkę wodno-ściekową i postępowanie z odpadami, otoczenie zakładów, właściwe zabezpieczenie budynków przed wpływem zewnętrznych źródeł zanieczyszczenia i dostępem szkodników oraz funkcjonalność pomieszczeń.

Problemy związane z bezpieczeństwem żywności występują we wszystkich krajach Wspólnoty, co przy swobodnym przepływie towarów, braku barier celnych i sanitarnych może spowodować ryzyko przedostania się niebezpiecznego produktu. Szybkie reagowanie na takie przypadki, wzajemne informowanie się o zagrożeniach, rozpowszechnianie informacji o środkach spożywczych oraz materiałach i wyrobach mających kontakt z żywnością stanowiących ryzyko dla zdrowia, umożliwia **System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt** (RASFF), w którym pracuje Państwowa Inspekcja Sanitarna, a który obowiązuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

W 2016 r. kontrolowano wycofywanie z obrotu kwestionowanych środków spożywczych zgodnie z listami dystrybucyjnymi uzyskanymi wraz z 14 zgłoszeniami (m.in. dotyczącymi zanieczyszczeń chemicznych, w tym mikotoksynami, metalami ciężkimi i WWA, zawyżoną lub nie deklarowaną zawartością substancji konserwujących i barwników, obecnością doksycykliny w mięsie wieprzowym) oraz wycofywanie z obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością za przekroczenia dopuszczalnego limitu pierwszorzędowych amin aromatycznych - PAAs).

Dokonano jednego zgłoszenia informacyjnego do Krajowego Punktu Kontaktowego w związku z przekroczeniem zawartości sumy WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne) w pobranej do badania próbce wędliny wędzonej metodą tradycyjną.

Ponadto sekcja HŻŻiPU nadzoruje jakość kosmetyków wprowadzanych na rynek i w każdym przypadku otrzymania notyfikacji o zagrożeniu wysyłanych w systemie RAPEX (System Szybkiej Wymiany Informacji o Produktach Niebezpiecznych) dokonuje czynności związanych z wycofaniem niebezpiecznych kosmetyków z obrotu. W roku 2016 nie było zgłoszeń.

W zakresie realizacji ustawy o **ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych** w nadzorowanych obiektach stwierdzono, że przepisy te były respektowane we wszystkich kontrolowanych obiektach. W każdym z nich znajdowało się oznakowanie – znak graficzny i słowny o zakazie palenia tytoniu.

Pracownicy sekcji HŻŻiPU reagowali na wszystkie **doniesienia konsumenckie o nieprawidłowościach** występujących w zakładach żywnościowych. Najczęściej były to doniesienia anonimowe (w 8 przypadkach). W przypadku skarg posiadających dane adresowe przesyłane były wyczerpujące informacje o sposobie załatwienia sprawy.

W 2016 r. przyjęto 14 skarg konsumentów, w tym:

- 9 dotyczących sklepów (zły stan sanitarno-techniczny, nieprawidłowa jakość zdrowotna wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, spożywanie alkoholu w obrębie sklepu, obecność śladów gryzoni, brak zabezpieczenia przed wtórnym zanieczyszczeniem żywności); podczas dokonanych kontroli potwierdzono zarzuty w 1 przypadku (nakazano wycofać przeterminowane środki spożywcze, ukarano mandatem), w pozostałych przypadkach zarzuty były bezzasadne, a w odniesieniu do spożywania alkoholu sprawę przekazano do odpowiednich organów zgodnie z kompetencjami
- 1 dotycząca sprzedaży z ruchomego punktu sprzedaży (antysanitarny warunki, ekspozycja wędlin w nieodpowiedniej temperaturze, narażenie na wtórne zanieczyszczenie); skarga się potwierdziła, przedsiębiorcę ukarano mandatem, przesłano pismo do inspekcji weterynaryjnej
- 2 dotyczące żywienia zbiorowego otwartego (przygotowywanie posiłków z nieświeżych surowców, brudne naczynia, obecność na zapleczu postronnych osób); kontrole nie potwierdziły zarzutów
- 1 dotycząca ciastkarni (zły stan sanitarny pomieszczeń i sprzętu); zarzut potwierdzono, wydano decyzję administracyjną z terminem natychmiastowego wykonania i nałożono grzywnę w postaci mandatu karnego
- 1 dotycząca piekarni (obecność w chlebie zanieczyszczeń fizycznych); kontrola wykazała zasadność skargi, ukarano mandatem.

Współpraca z innymi jednostkami kontrolującymi:

W 2016 r. kontynuowano współpracę z innymi inspekcjami kontroli żywności oraz z policją mającą na celu wyeliminowanie zagrożeń dla konsumentów.

Inspekcja Weterynaryjna

- 1 wspólna kontrola zakładu w zakresie zatwierdzenia działalności przetwórstwa owocowo-warzywnego i przetworów mięsnych
- współpraca w zakresie:
 - wymiany informacji w sprawie warunków zatwierdzenia wspólnego zakładu przetwórstwa owocowo-warzywnego i przetworów mięsnych
 - skoordynowanych działań w sprawie ASF (narada, ulotki)
 - stosowania substancji dodatkowych w przetworach mięsnych (przekazanie informacji o przekroczeniu WWA w pobranych próbkach wędlin)
 - nieprawidłowych warunków sprzedaży przetworów mięsnych na targowiskach z ruchomych punktów sprzedaży, w tym brak lub niewłaściwe znakowanie, traceability
 - niewłaściwa gospodarka odpadami konsumpcyjnymi
 - informacja o zwrotach mięsa/wędlin ze sklepów firmowych
- wspólne szkolenie pracowników sekcji HŻŻiPU, P/Ep oraz inspekcji weterynaryjnej w zakresie współpracy w ramach porozumienia między inspekcjami, profilaktyki chorób pasożytniczych oraz działań w zakresie ASF

Policja

- przesłano 1 informację dotyczącą sprzedaży zafałszowanych środków spożywczych na targowisku z ruchomego punktu sprzedaży
- kontynuowana jest współpraca w zakresie sprzedaży żywności na odległość

Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa

- współpraca w zakresie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego – 2 wspólne kontrole

Realizując zapisy art. 17 ust. 2 rozporządzenia 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego powołującego Europejski Urząd do Spraw Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz.Urz.WE L 31, str. 1 ze zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463 ze zm.) w zakresie informowania opinii publicznej o bezpieczeństwie i ryzyku związanym z żywnością, nadzorem nad bezpieczeństwem żywności oraz innych działaniach monitorujących, obejmujących wszystkie etapy produkcji, przetwarzania i dystrybucji współpracowano z lokalnymi środkami masowego przekazu, udzielając informacji na temat bieżącej sytuacji.

W 2016 r. współpracowano z portalami internetowymi (Biłgoraj.com.pl, Gazeta Biłgorajska.pl, Nowa Gazeta Biłgorajska) oraz z redakcją gazety regionalnej „Kronika Tygodnia” udzielając informacji na temat stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu biłgorajskiego, bloków żywieniowych w szkołach, warunków wypoczynku wakacyjnego dzieci i młodzieży oraz stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej w powiecie biłgorajskim. Były to informacje kompleksowe, obejmujące działania wszystkich sekcji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju, w tym zagadnienia dotyczące higieny żywności i żywienia.

Wyżej wymienione zagadnienia ukazały się w mediach pod następującymi tytułami:

Portal Gazeta Biłgorajska.pl

- „Sanepid skontrolował szkoły”
- „Sanepid podsumował wakacje”
- „Dwa tysiące kontroli, pięćdziesiąt jeden mandatów”

Portal biłgoraj.com.pl

- „Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu biłgorajskiego za 2015 r.”

Portal Nowa Gazeta Biłgorajska

- „Szkoły pod kontrolą”

Kronika Tygodnia

- „Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu biłgorajskiego za 2015 r.”

Podsumowanie:

W wyniku działań kontrolnych pracowników sekcji HŻŻiPU w 2016 r.:

- wydano łącznie **201 decyzji**, w tym:
 - 54 decyzji nakazowych związanych ze stwierdzonymi uchybieniami natury higienicznej i zdrowotnej
 - 147 decyzji związanych z wydaniem opinii lub wykreślenia obiektów z rejestru
- **194 decyzje opłatowe** za czynności kontrolne, podczas których stwierdzono nieprawidłowości
- nałożono **49 mandatów karnych** na łączną kwotę **8850 zł**
- wydano **1 postanowienie** o nałożeniu grzywny na kwotę **1068 zł**
- skierowano **2 wnioski** o nałożenie kar pieniężnych przez Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie, w wyniku czego wyegzekwowano **1300 zł** (jedna sprawa w toku).

W porównaniu do wyników urzędowych kontroli przeprowadzonych w 2015 r. stwierdza się poprawę stanu sanitarno-technicznego obiektów żywnościowo-żywieniowych w powiecie biłgorajskim, na co również wskazuje znacznie zmniejszenie ilości wydanych decyzji nakazowych dotyczących usunięcia uchybień z 68 w roku 2015 do 54 w roku sprawozdawczym. Ciągłe jednak utrzymuje się tendencja do nieprawidłowego przechowywania środków spożywczych wrażliwych mikrobiologicznie (poza urządzeniami chłodniczymi) i sprzedaży środków spożywczych przeterminowanych. Problem ten dotyczy głównie małych sklepów spożywczych, gdzie są problemy z rotacją artykułów spożywczych. Wynika on prawdopodobnie z celowych działań

przedsiębiorcy (zwiększenie asortymentu, który nie znajduje nabywcy, zmniejszenie strat) lub braku kontroli wewnętrznej. Sytuacja ta ma miejsce m.in. ze względu na działalność dużych sklepów sieciowych które odebrały klientów mniejszym obiektom.

Część przedsiębiorców, pomimo obowiązku stosowania się do zasad HACCP [obowiązek wynikający z art. 5 rozporządzenia (WE) 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 2004, str. 1 ze zm.)], w dalszym ciągu nie utrzymuje systemu i narusza prawo żywnościowe. W związku z tym wydano 22 decyzje administracyjne (w roku ubiegłym 28) zobowiązujące przedsiębiorców do opracowania, wdrożenia lub/i utrzymania systemu HACCP mając na względzie zapewnienie jak najlepszej ochrony zdrowia konsumentów oraz w 19 przypadkach (w ubiegłym roku 25) przeszkolenie z tego zakresu pracowników.

Zmniejszyła się również liczba decyzji wycofania z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej z 28 w 2015 r. do 22 w 2016 r. Odzwierciedleniem nie przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów sanitarnych jest ilość nałożonych mandatów karnych - ogółem nałożono 49 mandatów karnych na łączną kwotę 8850 zł (w roku 2015 nałożono 50 mandatów na sumę 8600 zł).

Podsumowując niniejsze opracowanie należy stwierdzić, że system urzędowej kontroli na terenie powiatu działa skutecznie. Przedsiębiorcy prowadzący działalność na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności są objęci nadzorem w zakresie przestrzegania przepisów prawa żywnościowego. Zdecydowanie zwiększyła się ilość zarejestrowanych producentów rolnych w zakresie „produkcji pierwotnej”. Było to możliwe dzięki współpracy z przedstawicielami władz samorządowych oraz z właścicielami punktów skupu owoców, którzy upowszechniali wśród rolników informację o obowiązku rejestrowania produkcji pierwotnej żywności.

Stan sanitarno-higieniczny i techniczny obiektów ulega systematycznej poprawie. Znacznie wzrosła, za sprawą Inspekcji Sanitarnej, świadomość operatorów żywności w zakresie zagrożeń w obrocie/produkcji żywności i znacząco zwiększyła się ilość obiektów, które wdrożyły systemy bezpieczeństwa żywności.

III. Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej

Nadzór sanitarny w 2016 r. prowadzony był przez sekcję Higieny Komunalnej Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Biłgoraju zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem kontroli, w sytuacjach wymagających zajęcia stanowiska w sprawie, w przypadkach prowadzenia postępowań bądź wydawania zaleceń, przygotowania informacji bądź oceny stanu sanitarnego obiektów oraz interwencyjnie w przypadku zgłoszenia niewłaściwego stanu sanitarnego w nadzorowanych obiektach.

Do zadań sekcji Higieny Komunalnej należy sprawowanie nadzoru nad:

- jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych na terenie miejsc wykorzystywanych do kąpieli,
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach użyteczności publicznej, w tym w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach świadczących usługi noclegowe
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach służby zdrowia, z Nadzorem P/Ep jako sekcją wiodącą
- nadzór sanitarny nad obiektami sportowymi
- nadzór sanitarny nad transportem osobowym
- nadzór sanitarny nad placami zabaw i piaskownicami
- nadzór sanitarny nad cmentarzami, domami przedpogrzebowymi, transportem pogrzebowym oraz nadzór nad ekshumacjami

Zakres działalności sekcji obejmuje również:

- wydawanie opinii dotyczących organizacji imprez masowych oraz nadzór sanitarny nad tymi imprezami,
- wydawanie opinii dla gminnych regulaminów utrzymania porządku i czystości,
- wydawanie decyzji na ekshumację,
- wydawanie opinii zezwalających na sprowadzanie zwłok z zagranicy.

Nadzór sanitarny prowadzony przez sekcję Higieny Komunalnej w 2016 r. prowadzony był zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem kontroli oraz w wyniku konieczności wymagającej zajęcia stanowiska, przygotowania informacji bądź oceny stanu sanitarnego obiektów.

Podobnie jak w latach poprzednich, zgodnie z wytycznymi na 2016 r. Wojewody Lubelskiego w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży, szczególną uwagę zwrócono na stan sanitarno – higieniczny terenów ogólnodostępnych, terenów rekreacyjnych i sportowych (zwłaszcza przy zbiornikach wodnych na których organizowane były miejsca wykorzystywane do kąpieli). Kontrolą sanitarną objęto także parki, miejsca parkingowe, przystanki autobusowe, skwery oraz place zabaw, a zwłaszcza znajdujące się na ich terenie piaskownice.

Pracownicy sekcji Higieny Komunalnej przeprowadzili również 5 kontroli przebiegu imprez masowych, na zorganizowanie których wydano pozytywną opinię. Wyniki kontroli potwierdziły, że spełniono wymagania sanitarno – higieniczne do których organizator był zobowiązany.

Stan sanitarny obiektów.

Obiekt	wiersz (zgodnie z MZ- 46)	według ewidencji na 31 XII	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba kontroli
Ustępy publiczne, stałe, skanalizowane	2	5	5	8
Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	12	6	5	5
Placówki zapewniające całodobową opiekę	13	2	2	2
Noclegownie i domy dla bezdomnych	14	1	1	1
Hotele	16	2	2	2
Motele	17	1	1	1
Pensjonaty	18	3	3	3
Kempingi	19	1	1	1
Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	22	57	57	57
Zakłady fryzjerskie	23	80	77	80
Zakłady kosmetyczne	24	30	28	34
Zakłady odnowy biologicznej	26	8	8	9
Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	27	13	13	13
Dworce autobusowe	28	1	1	1
Tereny rekreacyjne	44	9	9	9
Cmentarze	45	35	20	20
Domy przedpogrzebowe	46	2	2	2
Inne obiekty	48	93	58	58
Ogółem	49	349	293	306

Inne obiekty użyteczności publicznej (w podziale na grupy).

Obiekty zewidencjonowane <i>Zgodnie z MZ – 46 (z wiersza 48 Inne obiekty)</i>		
Grupa obiektów	Liczba w ewidencji	Liczba skontrolowanych
Apteki i punkty apteczne	49	21
Stacje paliw	22	17
Obiekty sportowe	4	4
Obiekty kulturalno - widowiskowe	4	4
Zakłady usług pogrzebowych	6	6
Pralnie i punkty przyjęcia garderoby	2	1
Targowiska	1	1
Kostnice	2	2
Myjnie	1	1
Transport osobowy	1	1
Transport odpadów	1	0

Razem	93	58
--------------	-----------	-----------

Skontrolowane obiekty, które nie znajdują się w ewidencji

Obiekty poza ewidencją	Liczba skontrolowanych
Wiaty i przystanki autobusowe	19
Parkingi i miejsca postojowe	8
Ekshumacje	15
Odbiory wspólne z NZ	12
Imprezy masowe	5

Zakres przedmiotowy wszystkich przeprowadzanych kontroli obejmował przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne oraz utrzymanie należytego stanu sanitarno – higienicznego obiektu. We wszystkich obiektach obejmował ocenę stanu sanitarno – higienicznego i porządkowego obiektu w tym zaplecza sanitarnego, gospodarczego, zaopatrzenie w wodę i postępowanie z odpadami. W obiektach z klimatyzacją oceniano postępowanie w zakresie prowadzenia jej przeglądów.

Dodatkowo ocenę postępowania z bielizną (w tym przechowywanie/magazynowanie i pranie) przeprowadzano w obiektach noclegowych oraz w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. W obiektach tych zwracano również uwagę na znajomość potencjalnych zagrożeń (plaskwy, Legionella sp.) oraz na sposób prowadzenia w obiekcie sprawdzeń tego typu zagrożeń (zapisy, procedury, instrukcje).

W zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej oceniano ponadto czy usługi świadczone są z zachowaniem standardów sanitarnych, zgodnie z przygotowanymi procedurami regulującymi sposób postępowania oraz zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji, sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry oraz prowadzenia dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń. Oceniano umiejętność przygotowywania roztworów roboczych do dezynfekcji, wiedzę z zakresu oznakowań preparatów kosmetycznych (PAO), w tym oznakowanie otworzonych do użycia preparatów, jak również wiedzę z zakresu informacji zawartych w kartach charakterystyki stosowanych środków, a dotyczących zakresu bezpiecznego wykonywania usług. Zwracano uwagę na dobieranie środków do dezynfekcji w oparciu o gwarantowane ich spektrum działania. Oceniano przechowywanie odzieży roboczej / ochronnej, wierzchniej oraz przechowywanie narzędzi wykorzystywanych do wykonywania usług.

Kontrola stanu sanitarnego piaskownic obejmowała wizualną ich ocenę jak również informacje zawarte w dokumentach potwierdzających wymianę piasku.

W zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w nadzorowanych obiektach stwierdzono, że przepisy te były respektowane we wszystkich kontrolowanych obiektach. W każdym z nich znajdowało się oznakowanie – znak graficzny i słowny o zakazie palenia tytoniu. Fakt ten odnotowywany był w protokołach kontroli obiektów.

Stan sanitarny środków transportu.

Podczas prowadzonych czynności kontrolnych stwierdzany stan sanitarno – higieniczny i techniczny środków transportu nie budził zastrzeżeń. Nie stwierdzano nieprawidłowości, nie nałożono mandatów, nie wszczynano postępowań.

Skontrolowano 21 środków transportu:

- 4 autobusy komunikacji publicznej
- 3 samochody do przewozu chorych
- 2 busy

- 12 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich

Sekcja Higieny Komunalnej przygotowała również ocenę sanitarną tras i miejscowości turystycznych w letnim sezonie turystycznym w 2016 r., zwłaszcza przygotowanie obiektów do świadczenia usług. Podczas czynności kontrolnych wszystkie kontrolowane obiekty spełniały wymagane standardy sanitarne. Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju, nie wpływały skargi i interwencje na warunki wypoczynku oraz na stan sanitarny nadzorowanych obiektów.

Nadzorowane przez sekcję Higieny Komunalnej obiekty użyteczności publicznej, znajdujące się w ewidencji i objęte bieżącym nadzorem sanitarnym, w zdecydowanej większości świadczą usługi zgodnie z nałożonymi standardami sanitarnymi. W większości kontrolowanych obiektów stwierdzany stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. Nie są prowadzone postępowania administracyjne na żaden z nadzorowanych obiektów. Tylko w pojedynczych przypadkach, standardy nie zostały zachowane i konieczne było wydanie zaleceń, wystawienie decyzji opłatowej bądź nałożenie mandatu.

W gabinetach i zakładach kosmetycznych zdecydowana większość usług wykonywana jest narzędziami jednorazowego użytku. W przypadku bielizny, peleryn, odzieży ochronnej, których stosowanie jest konieczne w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej również obserwuje się tendencję do używania produktów jednorazowych.

Większość nadzorowanych obiektów na terenie powiatu biłgorajskiego świadczy usługi w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, w związku z tym nadzór sanitarny realizowany był zgodnie z wymaganiami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, w tym obowiązek zawiadomiania strony o zamiarze wszczęcia kontroli. Obowiązek ten utrudnia obiektywną ocenę zarówno w zakresie bezpiecznego świadczenia usług jak i stanu sanitarnego tych obiektów.

W przypadku obiektów świadczących usługi fryzjerskie i kosmetyczne, tak jak w latach poprzednich, sprawowanie nadzoru sanitarnego utrudniał również brak (od 1.01.2012 r.) przepisów regulujących wymagania sanitarne dla tego typu obiektów na podstawie których, między innymi, prowadzony był nadzór sanitarny.

Kontrole przeprowadzane w zakładach fryzjerskich często wykazywały, że mimo podejmowania ciągłych i systematycznych działań w w/w obiektach w celu zapobiegania zakażeniom, wiedza na temat bezpiecznego świadczenia usług, w tym skuteczności procesów dezynfekcji i sposobów jej przeprowadzania nadal nie jest wystarczająca.

We wszystkich nadzorowanych obiektach realizowane są zapisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Kontrole obiektów rekreacyjno – wypoczynkowych, amfiteatrów oraz obiektów sportowych wykazywały, że obiekty te, w tym ich zaplecze sanitarne, utrzymane były w dobrym stanie sanitarno – higienicznym i porządkowym.

Przeprowadzono kontrolę 17 piaskownic na 16 placach zabaw. Place zabaw utrzymywane były w dobrym stanie sanitarno – porządkowym. We wszystkich piaskownicach wymieniany był piasek co potwierdzały przedstawiane podczas kontroli dokumenty. Prowadzony systematyczny nadzór sanitarny nad tymi obiektami skutkuje większą świadomością administratorów co do odpowiedzialności za te obiekty. Ma to bezpośrednie przełożenie nie tylko na ich stan sanitarny ale również na poprawę ich estetyki.

Podsumowując wyniki przeprowadzonych kontroli należy stwierdzić, że stan sanitarno – higieniczny i porządkowy nadzorowanego obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatu biłgorajskiego nie budził większych zastrzeżeń i w porównaniu do roku poprzedniego utrzymywał się na stałym, porównywalnie dobrym poziomie.

Problemem do rozwiązania jest sytuacja toalet publicznych w mieście. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju interweniował w tej sprawie do Burmistrza Biłgoraja przypominając, że toalety w mieście powinny być jego wizytówką oraz spełniać takie standardy techniczne, które pozwolą na możliwość utrzymania w niej przynajmniej dostatecznego poziomu czystości, a stan sanitarny i techniczny toalet powinien znajdować się w centrum uwagi władz miasta.

Nadzór nad kąpieliskami.

W ewidencji Higieny Komunalnej PSSE w Biłgoraju brak kąpielisk.

W roku 2016 zostały zgłoszone 4 miejsca wykorzystywane do kąpielii.

akwen	nazwa zwyczajowa MWDK	administrator
Biłgoraj	„Bojary”	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Biłgoraju
Józefów II	„Józefów II”	Gmina Józefów
Biszczka - Żary	„Biszczka – Żary”	Gmina Biszcza
Frampol	„Frampol”	Gmina Frampol

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju, po otrzymaniu wyników wody od administratorów obiektów, wydał **8 ocen** przydatności wody do celów kąpielowych. Nie wprowadzano zakazów kąpielii.

Ponadto przeprowadzono w trakcie sezonu kąpielowego 4 kontrole stanu sanitarno – higienicznego terenów rekreacyjnych przy miejscach wykorzystywanych do kąpielii. Stwierdzony na tych obiektach stan sanitarno-higieniczny oraz porządkowy nie budził zastrzeżeń i został oceniony jako dobry. Kontrole wykazały również, że nadzór nad tymi miejscami prowadzony był przez zarządców właściwie.

Nadzór nad jakością wody do spożycia - Bezpieczeństwo zdrowotne wody przeznaczonej do spożycia, dostarczanej w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jest priorytetem działań Inspekcji Sanitarnej.

Jakość wody.

Jakość wody musi być zawsze utrzymana na poziomie **akceptowalnym przez konsumenta**. Woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie ma agresywnych właściwości korozyjnych i spełnia wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989).

Nadzór nad jakością wody Sekcja Higieny Komunalnej sprawuje w:

- **40** wodociągach zbiorowego zaopatrzenia,
- **3** innych podmiotach zaopatrujących w wodę
- **1** wodociągu, który wchodzi na teren powiatu.

Nie zgłaszano żadnych reakcji niepożądanych związanych ze spożyciem wody na obszarze zaopatrywania przez te wodociągi.

Sekcja Higieny Komunalnej jak co roku przygotowała obszarową ocenę jakości wody do spożycia przez ludzi obejmującą jakość wody we wszystkich nadzorowanych wodociągach powiatu biłgorajskiego. Ocena ta została przygotowana na podstawie wyników badań wody

uzyskanych w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego oraz w oparciu o wyniki badań wody z prowadzonej przez administratorów kontroli wewnętrznej.

Większość zasobów wód podziemnych zasilających wodociągi powiatu biłgorajskiego nadaje się do bezpośredniego wykorzystania bądź po zastosowaniu prostych metod uzdatniania polegających głównie na usuwaniu naturalnych pierwiastków takich jak żelazo i mangan.

Najczęstsze stwierdzone przekroczenia wartości dopuszczalnych, w wodociągach powiatu biłgorajskiego dotyczyły parametrów dla których określono stężenia dopuszczalne nie z powodu zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi w razie ich przekroczenia, lecz z uwagi na możliwy niekorzystny wpływ na barwę, zapach, mętność i tym samym ocenę jej jakości przez konsumentów. W tych przypadkach, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju dopuścił warunkowo wodę do spożycia po ocenie akceptowalności parametrów organoleptycznych oraz rozważeniu stopnia zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

Producenci wody na terenie powiatu:

Miasto Biłgoraj. Producentem wody i administratorem wodociągu w Biłgoraju jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej spółka z o.o Biłgoraj ul. Łąkowa 13.

Gmina Aleksandrów. Producentem wody i administratorem wodociągu zbiorowego zaopatrzenia w gminie jest Urząd Gminy w Aleksandrowie – Aleksandrów Drugi 380.

Gmina Biłgoraj. Producentami wody i administratorem wodociągów na terenie gminy są:

1. Gmina Biłgoraj, Biłgoraj ul. Kościuszki 88.
2. Zakład Gospodarki Komunalnej we Frampolu – ul. Łąkowa 4. (Na terenie gminy, mieszkańcy Korytkowa Dużego, Bukowej i Andrzejówki są zaopatrywani w wodę przez wodociąg w Korytkowie Małym).

Gmina Biszczka. Producentem i administratorem wodociągu zbiorowego zaopatrzenia w Biszczu jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Biszczu – Biszczka 79

Gmina Frampol. Producentami wody na terenie gminy Frampol są:

1. Zakład Gospodarki Komunalnej Frampol ul. Łąkowa 4.
2. Wójt Gminy Radecznicza – Radecznicza ul. Prusa 21 – administrator wodociągu Radecznicza zaopatrujący mieszkańców Chłopkowa.

Gmina Goraj. Producentami wody na terenie gminy są:

1. Gmina Goraj, Goraj ul. Bednarska 1
2. Zakład Gospodarki Komunalnej Frampol ul. Łąkowa 4 – zaopatruje Abramów i Średniówkę (miejscowości zaopatrywane są z wodociągu Teodorówka – Radzięcin).
3. Gmina Turobin – Turobin ul. Rynek 4 – (Kolonja Kondraty zaopatrywana przez wodociąg w Gródkach).

Gmina Józefów. Producentem wody i administratorem wodociągów na terenie gminy jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Józefowie – Józefów ul. Leśna 1.

Gmina Księżpol. Producentami wody na terenie gminy są:

1. Zakład Gospodarki Komunalnej w Księżpolu – Księżpol ul. Przemysłowa 10.
2. Urząd Gminy Aleksandrów – Aleksandrów Drugi 380 (Nowy i Stary Lipowiec zaopatrywane są przez wodociąg Aleksandrów).
3. Zakład Gospodarki Komunalnej w Obszy – Obsza 36 (Korchów Pierwszy i Drugi oraz Płusy zaopatruje wodociąg Babice – Dorbozy).

Gmina Łukowa. Producentami wody i administratorem wodociągów na terenie gminy są:

1. Zakład Gospodarki Komunalnej w Łukowej – Łukowa 570/4.
2. Zakład Gospodarki Komunalnej w Księżpolu – Księżpol ul. Przemysłowa 10. (Kolonia Chmiełek zaopatrywana jest przez wodociąg w Księżpolu).

Gmina Obsza. Producentem wody i administratorem wodociągu jest:

Zakład Gospodarki Komunalnej w Obszy – Obsza 36.

Gmina Potok Górny. Producentem wody na terenie gminy jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Potoku Górnym – Potok Górny 116.

Gmina Tarnogród. Producentem wody i administratorem wodociągów jest:

1. Tarnogrodzki Zakład Komunalny Spółka z o.o – Tarnogród ul. Kościuszki 5,
2. Zakład Gospodarki Komunalnej w Obszy – Obsza 36 (Na teren gminy wchodzi wodociąg Babice – Dorbozy, który zaopatruje Różaniec, Wolę Różaniecką, Luchów Dolny i Luchów Górny.)

Gmina Teresopol. Producentem wody i administratorem wodociągów jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Tereszpolu Zaorendzie – Tereszpol Zaorenda ul. Szkolna 44.

Gmina Turobin. Producentem wody i administratorem wodociągów na terenie gminy są:

1. Urząd Gminy Turobin – Turobin ul. Rynek 4.
2. Wójt Gminy Radecznica – Radecznica ul. Prusa 21 – administrator wodociągu Radecznica zaopatrujący mieszkańców Wólki Czernięcińskiej i Zabłocia.

Woda dostarczana jest odbiorcom, po procesach:

- odżelaziania, odmanganiania, filtracji i napowietrzania z wodociągów: **Korczów – Okrągłe, Dąbrowica, Majdan Gromadzki, Księżpol, Markowicze.**
- odżelaziania, filtracji i napowietrzania z wodociągu **Babice – Dorbozy,**
- filtracji i napowietrzania z wodociągów: **Turobin, Biszczu i Aleksandrów**
- odżelaziania, napowietrzania i dezynfekcji z wodociągu **Bilgoraj,**
- koagulacji, odżelaziania, odmanganiania, filtracji i napowietrzania z wodociągu **Ciosmy,**
- filtracji, napowietrzania i wymiany jonowej z wodociągu **Sól,**
- odżelaziania, odmanganiania i napowietrzania z wodociągów: **Tarnogród Prz. Płuskie i Tarnogród Prz. Różanieckie.**

W pozostałych wodociągach woda kierowana jest z ujęć do bezpośredniego spożycia, bez procesów uzdatniania.

Prowadzone postępowania na poprawę jakości wody na terenie powiatu.

Na poprawę jakości wody w wodociągach **Górecko Stare** oraz **Biszczu** prowadzone były postępowania administracyjne – ze względu na utrzymujący się w wodzie wodociągów poziom **mętności** przekraczający wartości dopuszczalne.

Działania naprawcze prowadzone na tych wodociągach okazały się skuteczne i w obu przypadkach zakończono postępowanie administracyjne.

Górecko Stare – w dniu 11.05.2016r.

Biszczu – w dniu 07.03.2016r.

W powiecie biłgorajskim wszystkie gminy są zwodociągowane i wszystkie są ocenione.

Nazwa wodociągu zbiorowego zaopatrzenia					Liczba ludności korzystającej		
Gmina	Miejscowość	Ulica	Produkcja [m ³ /d]	Ocena wody [dobra/zła]	z wody odpowiadającej wymaganiom	z wody nieodpowiadającej wymaganiom ogółem	z wody nieodpowiadającej wymaganiom mikrobiologicznym
Biłgoraj	Biłgoraj	Targowa 14	2853	dobra	26336	-	-
Biłgoraj	Dyle	-	21	dobra	389	-	-
Biłgoraj	Hedwizyn	-	384	dobra	2071	-	-
Biłgoraj	Korczów-Okragłe	-	157	dobra	2559	-	-
Biłgoraj	Sól	-	230	dobra	3342	-	-
Biłgoraj	Dąbrowica	-	87	dobra	1344	-	-
Biłgoraj	Majdan Gromadzki	-	110	dobra	1601	-	-
Biłgoraj	Ciosmy	-	23	dobra	363	-	-
Józefów	Józefów	Leśna 1	291,8	dobra	2793	-	-
Józefów	Górecko Stare	-	85,4	dobra	799	-	-
Józefów	Majdan Nepryski	-	259,8	dobra	2389	-	-
Józefów	Stanisławów	-	77,2	dobra	923	-	-
Józefów	Szopowe	-	11,6	dobra	121	-	-
Tarnogród	Tarnogród Prz. Różanieckie	Przedmieście Róż.	280	dobra	2128	-	-
Tarnogród	Tarnogród Prz. Płuskie	Przedmieście Pł.	249	dobra	1344	-	-
Goraj	Goraj	-	105	dobra	1180	-	-
Goraj	Albinów Duży	-	2,4	dobra	65	-	-
Goraj	Gilów	-	31,3	dobra	239	-	-
Goraj	Jędrzejówka	-	49,1	dobra	387	-	-
Goraj	Kondraty	-	23,9	dobra	167	-	-
Goraj	Zagrody-Krzakowa G.	-	10,9	dobra	59	-	-
Goraj	Zastawie	-	120	dobra	1536	-	-
Frampol	Frampol	Gorajska 15	150,7	dobra	2334	-	-
Frampol	Korytków Mały	-	159,9	dobra	2332	-	-
Frampol	Teodorówka-Radzięcin	-	321,8	dobra	3176	-	-
Turobin	Turobin	-	92	dobra	1594	-	-
Turobin	Gródki	-	87	dobra	1144	-	-
Turobin	Żabno	-	31	dobra	504	-	-
Turobin	Tarnawa Duża	-	63	dobra	1031	-	-
Turobin	Żurawie	-	138	dobra	1900	-	-
Potok	Potok Górny	-	228	dobra	3219	-	-
Potok	Lipiny Dolne	-	214	dobra	2290	-	-
Tereszpol	Tereszpol	-	326	dobra	3487	-	-

	Zygmunt						
Tereszpol	Lipowiec	-	76,5	dobra	515	-	-
Biszczka	Biszczka	-	428	dobra	3997		-
Obsza	Babice-Dorbozy	-	1027	dobra	9210	-	-
Łukowa	Łukowa	-	541,5	dobra	4332	-	-
Księżpol	Księżpol	-	213,9	dobra	2595	-	-
Księżpol	Markowicze	-	168,9	dobra	2596	-	-
Aleksandrów	Aleksandrów	Klonowa 9	347	dobra	3628	-	-
Razem			10 076,6		102 019	-	

Uwagi do tabeli:

- w tabeli podano liczbę mieszkańców zaopatrywaną z nadzorowanych wodociągów tylko na terenie powiatu biłgorajskiego
- wodociąg **Ciosmy** - **363** osób zaopatrywanych na terenie powiatu biłgorajskiego + 80 osoby na terenie powiatu nizańskiego (województwo podkarpackie),
- wodociąg **Teodorówka-Radzięcín** - **3176** osób zaopatrywanych na terenie powiatu biłgorajskiego + 87 osób na terenie powiatu zamojskiego,
- wodociąg **Gródki** - **1144** osób zaopatrywanych na terenie powiatu biłgorajskiego + 34 osoby na terenie powiatu janowskiego,
- wodociąg **Babice-Dorbozy** - **9210** osoby zaopatrywane na terenie powiatu biłgorajskiego + 270 osób na terenie powiatu leżajskiego (województwo podkarpackie)

Łącznie wodociągi powiatu biłgorajskiego zaopatrują **471** mieszkańców w innych powiatach (w tym 350 osób zaopatrywanych poza województwem lubelskim) nie wykazane w tabeli 1 oraz w druku MZ-46

% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę w gminach powiatu

L.p.	gmina	Liczba miejscowości zwodociągowanych w gminie	% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia
1.	Biłgoraj – miasto	1	99
2.	Aleksandrów	2	99
3.	Biłgoraj – gmina	37	98
4.	Biszczka	7	99
5.	Frampol	17	100
6.	Goraj	14	94
7.	Józefów	19	100
8.	Księżpol	23	99
9.	Łukowa	8	99
10.	Obsza	6	100
11.	Potok Górny	12	99
12.	Tarnogród	5	98
13.	Tereszpol	7	100
14.	Turobin	24	98

% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę w powiecie biłgorajskim to 98,7 %

Nadzór nad jakością wody Sekcja Higieny Komunalnej sprawuje w 40 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia. **Większość zasobów wód podziemnych zasilających wodociągi powiatu biłgorajskiego nadaje się do bezpośredniego wykorzystania bądź po zastosowaniu prostych metod uzdatniania polegających głównie na usuwaniu naturalnych pierwiastków takich jak żelazo i mangan.**

Najczęstsze przekroczenia wartości dopuszczalnych, jakich można spodziewać się w wodociągach powiatu biłgorajskiego, mogą dotyczyć parametrów dla których określono stężenia dopuszczalne nie z powodu zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi w razie ich przekroczenia, lecz z uwagi na możliwy niekorzystny wpływ na barwę, zapach, mętność i tym samym ocenę jej jakości przez konsumentów. W tych przypadkach, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju może dopuścić warunkowo wodę do spożycia po ocenie akceptowalności parametrów organoleptycznych oraz rozważeniu stopnia zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

Na terenie naszego powiatu stwierdza się wyjątkowo wysoki procent zwodociągowania. **98,7% mieszkańców powiatu biłgorajskiego korzysta z wody rozprowadzanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia.**

Na terenie powiatu, to wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i ujęć indywidualnych. Należą wprawdzie do zasobów odnawialnych i w porównaniu z wodami powierzchniowymi ulegają przeobrażeniom antropogenicznym w stopniu niewielkim ale poprawa jakości w przypadku ich zanieczyszczenia jest możliwa dopiero po bardzo długim okresie czasu albo w ogóle nie jest możliwa.

Podstawowe zagrożenia dla jakości wód podziemnych powiatu, ze względu na jego rolniczy charakter, może być brak kanalizacji, nieszczelność zbiorników na ścieki, niewłaściwe magazynowanie obornika, gnojowicy i gnojówki oraz ich nieodpowiednie wykorzystanie rolnicze. Nie bez znaczenia są również zanieczyszczenia lokalne obszarowych systemów melioracyjnych – (rowów oraz cieków i kanałów) w wyniku podejmowania działań nieprzyjaznych środowisku – nieodpowiednie stosowanie nawozów naturalnych i mineralnych oraz środków ochrony roślin.

Konsumpcja wody wodociągowej produkowanej przez przedsiębiorstwa wodociągowe w ramach zbiorowego zaopatrzenia ludności daje gwarancję bezpieczeństwa zdrowotnego. Jakość tej wody jest pod stałym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz producentów wody. Nie daje takiej pewności spożywanie wody z przypadkowych źródeł, bądź ujęć prywatnych nie nadzorowanych przez służby sanitarne.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów, regularnie przy każdej okazji przypomina wszystkim administratorom wodociągów, że zgodnie z wytycznymi WHO z 2004r. w sprawie jakości wody do spożycia **„najskuteczniejszym sposobem spójnego zabezpieczenia dostaw wody do spożycia jest zastosowanie kompleksowej metody oceny i zarządzania ryzykiem, obejmującej wszystkie etapy dostarczania wody od ujęcia do konsumenta”.**

Działania te określa się jako **Plany Bezpieczeństwa Wodnego (PBW)**. Ich celem jest ciągle zapewnienie bezpieczeństwa i akceptowalności dostaw wody do spożycia. Ogromną zaletą strategii PBW jest to, że przy jej pomocy można zabezpieczać wodę we wszystkich typach systemów zaopatrzenia w wodę rozmaitych rozmiarów, bez względu na stopień ich skomplikowania.

Oceniając jakość wody w nadzorowanych na terenie gminy wodociągach za rok 2016r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju stwierdza, że utrzymywana jest ona na dobrym poziomie co pozwala Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu ocenić ją jako dobrą i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

W 2016r. sekcja Higieny Komunalnej:

- przeprowadziła **538 kontroli**,
- **pobrała** do badań laboratoryjnych **250 próbek wody**
(w tym próbek wody ciepłej do oznaczenia obecności *Legionella sp.*)

oraz wykonała:

- 229 badań
- 29 oznaczeń chemicznych,
- 200 oznaczeń fizycznych

wydała:

- **30** decyzji merytorycznych
- **11** decyzji płatniczych na kwotę 1489 zł.

Nałożyła **2 mandaty** na kwotę 200 zł.

Wydała **37 postanowień** (wydawane postanowienia dotyczyły aspektów proceduralnych postępowania), w tym:

- dotyczące transportu zwłok i przywozu zwłok z zagranicy – 14
- organizowania imprez masowych – 6
- regulaminu porządku w gminach – 17

IV. Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny procesów nauczania i wychowania
- higieny wypoczynku i rekreacji.

Zakres działania w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego dotyczy higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych, szkołach wyższych oraz w placówkach wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży, a także higieny procesów nauczania.

W 2016 r. w wykazie obiektów oświatowo–wychowawczych objętych nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju figurowały: żłobek i klub dziecięcy (działające na podstawie ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat), przedszkola (publiczne i niepubliczne) oraz tzw. inne formy wychowania przedszkolnego (prowadzące wychowanie przedszkolne w innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych formach tj. w tzw. „punktach przedszkolnych”), szkoły różnego typu i szczebla kształcenia (podstawowe, gimnazja, ponad - gimnazjalne), placówki zapewniające opiekę i wychowanie w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (internaty), placówki wychowania pozaszkolnego.

W okresie wolnym od zajęć lekcyjnych tj. w czasie ferii zimowych, wakacji letnich, nadzorowano wypoczynek dzieci i młodzieży, w oparciu o zgłoszenia organizatorów zamieszczane przez kuratoria oświaty w ogólnopolskiej bazie danych: www.wypoczynek.men.gov.pl.

Kontrole placówek stałych przeprowadzano w oparciu o obowiązujący harmonogram kontroli. W 2016 r. liczba placówek będąca w ewidencji wynosiła 164: tj. 115 placówek stałych oraz 49 placówek sezonowych - wypoczynku letniego (35) i zimowego (14). Przeprowadzono ogółem 155 kontroli, w tym 134 kompleksowych (100 w obiektach stałych oraz 34 w placówkach wypoczynku), a także kontrole sprawdzające, interwencyjne, tematyczne.

Mając na uwadze poprawę warunków sanitarno-higienicznych wydano ogółem **4 decyzje administracyjne**, w tym:

- 1 decyzję na stwierdzone nieprawidłowości,
 - 1 decyzję umarzającą postępowanie,
 - 1 decyzję odmowy umorzenia postępowania,
 - 1 decyzję nakazującą wyłączenie z użytkowania sali gimnastycznej
- oraz 3 decyzje opłatowe. Mandatów karnych nie nakładano.

Przeprowadzono **4 kontrole interwencyjne**, związane z otrzymanymi informacjami: 2 uzasadnione oraz 2 nieuzasadnione.

Interwencje uzasadnione dotyczyły występujących na terenie placówek oświatowych przypadków wszawicy (szkoła podstawowa w Biłgoraju, zespół szkolno-przedszkolny w Turobinie).

Interwencje nieuzasadnione dotyczyły: zgłoszenia pisemnego anonimowego dot. występującego w szkole – „niemożliwego do wytrzymania nieprzyjemnego zapachu” (szkoła podstawowa w Korchowiu, gmina Księżpol) oraz pisma LPWIS w Lublinie – „przekazującego do rozpatrzenia anonimowe pismo dotyczące nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych” występujących w placówce organizującej pozalekcyjne zajęcia ruchowe dla dzieci.

Zapewnienie sprzyjającego zdrowiu środowiska nauczania i wychowania, spędzania czasu wolnego, wymaga wysiłku wszystkich osób związanych z funkcjonowaniem placówek, świadomości istnienia zagrożeń oraz znajomości zasad higieny i bezpieczeństwa.

W ramach nadzoru bieżącego nad placówkami nauczania przeprowadzano/analizowano:

1. Higieniczną ocenę tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych w szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach ponad gimnazjalnych po kątem przestrzegania zasad higieny. Plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia; oceniono 377 oddziałów, w 65 placówkach, nieprawidłowości nie stwierdzono. Występujące spostrzeżenia podyktowane były

- brakiem w szkołach sal gimnastycznych, „łączeniem klas” z powodu małej liczby dzieci, dojazdów uczniów do szkół autobusami kursowymi, łączeniem przez nauczycieli uczących określonego przedmiotu, godzin do etatu w kilku szkołach;
2. Dostosowanie mebli edukacyjnych, z których korzystają uczniowie pozostający pod opieką placówki, do wymagań ergonomii - mając na uwadze zapobieganie wadom postawy.
Ocenę przeprowadzono w 79 placówkach, oceniono 247 oddziałów, 4100 stanowisk. Ocenę przeprowadzono w oparciu o zmierzony wzrost uczniów. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Placówki dysponowały meblami szkolnymi w dobrym stanie technicznym: część mebli bez certyfikatów, zakupionymi w latach, kiedy certyfikaty nie obowiązywały, natomiast znaczny procent mebli z certyfikatami - wydanymi wg obowiązujących norm.
 3. Przestrzeganie wymogów prawnych w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych.
Na terenie działania PPIS w Biłgoraju - 3 szkoły (2 gimnazja, 1 samorządowy zespół szkolny) posiadały substancje chemiczne i ich mieszaniny. Podczas kontroli stwierdzono przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych w zakresie ich stosowania;
 4. Warunki do prowadzenia zajęć z informatyki w szkolnych pracowniach komputerowych, ocena wypadła pozytywnie. Pracownie komputerowe wyposażone były zgodnie z obowiązującymi wymaganiami w tym zakresie;
 5. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji – ulegają one systematycznej poprawie. Nie mniej w 8 szkołach podstawowych - niezależnie od posiadanych sal gimnastycznych - lekcje wychowania fizycznego odbywały się na korytarzach szkolnych. Dotyczyło to placówek, w której naukę pobierała znaczna liczba dzieci (duża liczba oddziałów)
 6. Przy współudziale z sekcją HŻŻ i PU (która była działem wiodącym), prowadzono nadzór nad dożywianiem dzieci, nad spożywaniem posiłków w higienicznych warunkach.
W 55 szkołach, na terenie 12 gmin oraz Gminy Miasto Biłgoraj wydawano ciepłe posiłki obiadowe jedno lub dwudaniowe, z których skorzystało 5119 uczniów, z dofinansowania 1546. Obiady pełne wydawano w 17 placówkach – skorzystało z nich 1625 uczniów, posiłki jednodaniowe w 46 placówkach – skorzystało z nich 3494 uczniów.
Liczba dzieci i młodzieży, która skorzystała z posiłków dofinansowanych wyniosła 1546.
 7. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania, ocena wypadła pozytywnie;
 8. Zapewnienie przez dyrektorów szkół możliwości pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych, w pomieszczeniach szkolnych. Wszystkie szkoły realizowały zadanie wynikające z obowiązującego przepisu prawnego;
 9. Wzmoczenie nadzoru w placówkach oświatowych w zakresie występowania/ wprowadzania do szkół tzw. środków zastępczych („dopalaczy”); dyrektorzy szkół nie zgłaszali występującego problemu;
 10. zapewnienie właściwej temperatury w pomieszczeniach pobytu dzieci i młodzieży.
W okresie zimowym pomiary temperatury przeprowadzono w 61 placówkach oświatowo – wychowawczych oraz wypoczynku zimowego, dotyczyły one 255 pomieszczeń. Nieprawidłowości nie stwierdzono;
 11. Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego – analizy dokonano w oparciu o przeprowadzone kontrole oraz informacje otrzymane od organów prowadzących, a także szkół resortowych. W 5 placówkach oświatowych (4 szkoły podstawowe, 1 zespół szkół) prace remontowe były kontynuowane po rozpoczęciu roku szkolnego. Powodem kontynuowania tych prac były umowy podpisywane w drodze przetargu pomiędzy organami prowadzącymi, a wykonawcami prac. Dyrektorzy tych placówek zapewnili dzieciom bezpieczne warunki realizacji obowiązku szkolnego;
 12. W oparciu o rozporządzenie MEN w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania, prowadzono nadzór nad placówkami wypoczynku letniego i zimowego.
W okresie ferii zimowych dzieci skorzystały z organizacji czasu wolnego zapewnianego przez szkoły (w miejscu zamieszkania) oraz z wypoczynku w formie wyjazdowej, zorganizowanego

w obiekcie hotelowym oraz na bazie szkolnego schroniska młodzieżowego sezonowego w Biłgoraju.

W miesiącach letnich młodzież wypoczywała na koloniach, obozach sportowych organizowanych w obiektach hotelowych, szkolnych schroniskach młodzieżowych, na obozach harcerskich pod namiotami. W 2016 r. liczba placówek wypoczynku letniego i zimowego wyniosła 49, wypoczywało w nich 1806 uczestników, z noclegów w 3 szkolnych schroniskach młodzieżowych sezonowych (2 zorganizowanych na bazie szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Sługi Bożego Księdza Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Biłgoraju, ul. 3 Maja 3/7 – schronisko „Sitareczka”; Szkoły Podstawowej im. Konrada Bartoszewskiego „Wira” w Górecku Starym, gmina Józefów oraz schroniska usytuowanego na działce szkolnej – przy Samorządowym Zespole Szkół w Józefowie, ul. Broniewskiego 14A) skorzystało 357 osób indywidualnych.

Ponadto w 2016 r. nadzorem objęto nowo powstałe Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Józefowie przy ulicy Górniczej 21, oferujące noclegi w ciągu całego roku kalendarzowego.

Placówki oświatowo-wychowawcze, pracy pozaszkolnej oraz wypoczynku dzieci i młodzieży mieściły się w budynkach budowanych zgodnie z przeznaczeniem lub adoptowanych, w dobrym stanie sanitarno-higienicznym oraz technicznym.

W ramach współpracy z organami prowadzącymi placówki oświatowe i innymi jednostkami organizacyjnymi prowadzono następujące działania:

- informowano organy prowadzące o toczącym się postępowaniu administracyjnym w placówkach oświatowych;
- kierowano pisma w sprawie wykazu placówek oświatowych funkcjonujących w roku szkolnym 2016/2017 na terenie poszczególnych miast i gmin w powiecie biłgorajskim;
- skierowano pismo w sprawie przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2016/2017 (zakresu prowadzonych prac remontowych i porządkowych) na terenie poszczególnych miast i gmin w powiecie biłgorajskim;
- organizatorom wypoczynku letniego dzieci i młodzieży w postaci obozów harcerskich pod namiotami udzielano informacji dotyczących warunków organizowania wypoczynku pod namiotami.

W biuletynie informacji publicznej BIP PSSE w Biłgoraju zamieszczono:

- „Instrukcję obozów harcerskich pod namiotami”- informację opracowaną w 2016 r. w Głównym Inspektoracie Sanitarnym;
- Przebieg wypoczynku letniego na terenie powiatu biłgorajskiego (opracowanie zawierające dane sekcji HDiM, HŻŻiPU, HK, OZiPZ);
- Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2016/2017 – pod kątem przeprowadzonych prac remontowych i porządkowych;
- Informację związaną z przeprowadzoną w miesiącu marcu – kwietniu ogólnopolską akcją badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów wraz z opracowanymi wynikami badań oraz ulotkami Głównego Inspektora Sanitarnego;
- „ZAPOBIEGANIE WADOM POSTAWY (opracowanie skierowane do rodziców, dyrektorów przedszkoli, szkół oraz nauczycieli)”.

Rzecznikowi prasowemu PSSE w Biłgoraju – przekazano pisma, informacje - celem **zamieszczenia w lokalnej prasie:**

- Odpowiedź na zapytanie jednej z lokalnych gazet - czy w roku szkolnym 2015/2016 nie było skarg na występującą w placówkach oświatowych wszawicę;
- Przebieg wypoczynku letniego na terenie powiatu biłgorajskiego (opracowanie zawierające dane sekcji HDiM, HŻŻiPU, HK, OZiPZ);
- Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego 2016/2017 - pod kątem przeprowadzonych prac remontowych i porządkowych;

- Informacja o przeprowadzonej ogólnopolskiej akcji badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów wraz z opracowanymi wynikami badań i ulotkami Głównego Inspektora Sanitarnego;
- „ZAPOBIEGANIE WADOM POSTAWY (opracowanie skierowana do rodziców, dyrektorów przedszkoli, szkół oraz nauczycieli)”.

Podsumowanie:

Zapewnienie sprzyjającego zdrowiu środowiska nauczania, spędzania czasu wolnego, wymaga wysiłku wszystkich osób związanych z wychowaniem dzieci i młodzieży, świadomości istnienia zagrożeń oraz znajomości zasad higieny i bezpieczeństwa.

Placówki oświatowo – wychowawcze będące pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju były w dobrym stanie sanitarno – higienicznym oraz technicznym. Dzięki konsekwencji pracowników inspekcji sanitarnej, zaangażowaniu dyrekcji szkół oraz organów prowadzących, przeprowadzane były systematycznie prace remontowe, mające na celu poprawę i utrzymanie obiektów w dobrym stanie technicznym.

Utrzymanie w szkołach i placówkach bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, spędzania czasu wolnego jest zagwarantowane ustawowo.

V. Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy

Do zadań sekcji Higieny Pracy należy sprawowanie nadzoru nad:

- warunkami zdrowotnymi środowiska pracy;
 - substancjami chemicznymi i ich mieszaninami;
 - prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3;
 - produktami biobójczymi;
 - szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi;
 - substancjami, preparatami, czynnikami i procesami o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
 - przestrzeganiem zasad bhp podczas prac usuwania, bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest;
 - warunkami zdrowotnymi produkcji i obrotu wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi, w tym środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi (tzw. dopalaczami);
- ponadto Sekcja Higieny Pracy prowadzi postępowania administracyjne w sprawach chorób zawodowych.

Zakłady znajdujące się pod nadzorem sekcji higieny pracy:

Sekcja Higieny Pracy w 2016 r. posiadała w ewidencji **202 zakłady**, należące do **28 działów** Polskiej Klasyfikacji Działalności, przeważają zakłady z niżej wymienionych działów:

- uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt;
- leśnictwo i pozyskiwanie drewna;
- pozostałe górnictwo i wydobywanie;
- produkcja artykułów spożywczych;
- produkcja napojów;
- produkcja wyrobów tekstylnych;
- produkcja odzieży;
- produkcja wyrobów z drewna;
- produkcja papieru i wyrobów z papieru;
- poligrafia;
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych;
- produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych;
- produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń;
- produkcja mebli;
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;
- pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody;
- działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysk surowców;
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków;
- roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej;
- roboty budowlane specjalistyczne;
- naprawa pojazdów samochodowych;
- transport lądowy oraz transport rurociągowy;
- działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni;
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
- sprzedaż hurtowa i detaliczna wyrobów chemicznych;
- pozostała indywidualna działalność usługowa.

Działalność kontrolna sekcji Higieny Pracy

W nadzorowanych zakładach zatrudnionych było ogółem **6764** pracowników.

W 2016 r. skontrolowano **111** zakładów, zatrudniających **5945** pracowników, z tego: **558** pracowników pracowało w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu - w tym:

- **11** przy produkcji artykułów spożywczych;
- **166** przy produkcji wyrobów z drewna;
- **108** przy produkcji papieru i wyrobów z papieru,
- **34** przy produkcji wyrobów mineralnych z surowców niemetalicznych;
- **29** przy produkcji wyrobów metalowych;
- **210** przy produkcji mebli

oraz

- **5** pracowników pracowało w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów - przy produkcji wyrobów z drewna.

W narażeniu na kontakt ze szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi pracowało **1399** pracowników – w tym:

- **1399** w narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne 2 grupy zagrożenia,
- **878** pracowników w narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne 3 grupy zagrożenia.

W narażeniu na substancje, preparaty, czynniki i procesy o działaniu rakotwórczym lub mutagennym pracowało **262** pracowników – w tym:

- **214** w narażeniu na pyły drewna twardego;
- **47** na promieniowanie jonizujące (Rtg);
- **1** w narażeniu na związek chromu VI.

W 2016 r. przeprowadzono **121** kontroli kompleksowych z zakresu działania Sekcji Higieny Pracy, w tym:

- **76** kontroli obejmowało zagadnienia z zakresu nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami;
- **9** kontroli przeprowadzono w ramach nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3;
- **37** z zakresu nadzoru nad produktami biobójczymi;
- **14** z zakresu nadzoru nad substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy;
- **61** z zakresu nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi.

W wyniku stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych wydano **7 decyzji administracyjnych** nakazujących ich usunięcie. Stwierdzone uchybienia wymagań dotyczyły:

- braku aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy (6 zakładów);
- w jednym zakładzie – przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłu całkowitego;
- w jednym przypadku - braku dokumentacji oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na proces technologiczny o działaniu rakotwórczym;
- w jednym - braku wymaganych rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z procesem technologicznym o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- w jednym – braku rejestru pracowników narażonych na działanie procesu technologicznego o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Wystawiono **10** decyzji płatniczych na łączną kwotę **1476 złotych**.

Analizując wyniki prowadzonego nadzoru należy stwierdzić, że warunki higieny pracy oraz standard pomieszczeń higieniczno - sanitarnych w zakładach pracy ulegają powolnej stałej poprawie.

Ponadto prowadzono **działania z zakresu promocji zdrowia**. Podczas kontroli pracodawców:

- zwracano szczególną uwagę na stosowanie przez pracowników indywidualnego wyposażenia

- ochronnego zabezpieczającego przed działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia oraz na funkcjonowanie ochron zbiorowych;
- informowano pracodawców o możliwości zmniejszenia stopnia narażenia zawodowego poprzez stosowanie rotacji pracowników pomiędzy stanowiskami pracy, skrócenie czasu narażenia oraz przerw w czasie pracy;
 - w przypadku narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne informowano pracodawców o dostępnych szczepionkach przeciwko drobnoustrojom występującym w danym zakładzie w celu zaproponowania pracownikom uodpornienia;
 - udzielano instruktażu na temat szczególnej szkodliwości palenia tytoniu przy jednoczesnym narażeniu na czynniki szkodliwe powodujące wzmożone negatywne oddziaływanie na zdrowie, w tym czynniki rakotwórcze lub mutagenne;
 - informowano pracodawców, u których obowiązuje zakaz palenia tytoniu, o konieczności zamieszczania tablic informacyjnych o zakazie palenia tytoniu oraz papierosów elektronicznych;
 - promowano zrównoważone życie zawodowe poprzez rozpowszechnianie ulotek i przewodników kampanii „*Bezpieczni na starcie, zdrowi na mecie*”;
 - w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi – we współpracy z sekcją Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia oraz z Sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży udostępniano uczniom, nauczycielom, rodzicom oraz uczestnikom wypoczynku letniego i zimowego ulotki, plakaty, płyty CD oraz inne materiały oświatowe związane z zagrożeniami stwarzanymi przez środki zastępcze.

W 2016 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju wpłynęła jedna **interwencja** mieszkańców na zatrucie ich i środowiska przez przedsiębiorcę prowadzącego zakład usytuowany w sąsiedztwie zamieszkania zgłaszających interwencję. Sprawa została przekazana zgodnie z kompetencjami w celu wykorzystania służbowego do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie, Delegatury w Zamościu.

Nie wpłynęła żadna skarga lub interwencja związana z warunkami środowiska pracy lub ze stanem sanitarnym nadzorowanych obiektów.

Działalność związana z prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych

Sekcja Higieny Pracy zajmuje się także prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach podejrzeń chorób zawodowych – dokonywaniem ocen narażenia zawodowego oraz wydawaniem decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej, po otrzymaniu orzeczeń z jednostek orzeczniczych upoważnionych do rozpoznawania chorób zawodowych.

W 2016 r.:

- przeprowadzono **24** karty oceny narażenia zawodowego w sprawach podejrzeń chorób zawodowych, w tym:
 - sporządzono **4** karty oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej dla innych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych (**3** dla Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie i **1** dla Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tychach);
- w jednym przypadku wystąpiono do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Przeworsku o przeprowadzenie oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej prowadzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju;
- wydano **3** decyzje o stwierdzeniu chorób zawodowych – stwierdzono **2** przypadki boreliozy u rolników i **1** przypadek przewlekłych chorób narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat u nauczyciela;
- wydano **3** decyzje o braku podstaw do stwierdzenia chorób zawodowych – **2** przypadki boreliozy u rolników i **1** przypadek obustronnego trwałego odbiorczego ubytku typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowanego hałasem wyrażonym podwyższeniem

progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszącym, obliczonym jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1,2 i 3 kHz;

- wydano 1 decyzję o umorzeniu postępowania administracyjnego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wystosował także 3 postanowienia w prowadzonych sprawach chorób zawodowych w tym:

- 1 postanowienie o przekazaniu sprawy podejrzenia choroby zawodowej zgodnie z właściwością do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie;
- 1 postanowienie o sprostowaniu błędu pisarskiego;
- 1 postanowienie o wyłączeniu pracownika z postępowania w sprawie choroby zawodowej.

Współpracowano z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie prowadzenia postępowań w sprawach chorób zawodowych, a także ze Służbą Medycyny Pracy w tym:

- przeprowadzano oceny narażenia zawodowego w ramach postępowań w sprawach chorób zawodowych dla Poradni Chorób Zawodowych Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno - Leczniczego w Lublinie, przesyłano do tej Poradni kopie decyzji w sprawach chorób zawodowych;
- przekazywano informacje uzupełniające do Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi dotyczące narażenia zawodowego chorego, który złożył wniosek o ponowne badanie w jednostce orzeczniczej II stopnia, przesyłano karty stwierdzenia chorób zawodowych do Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Nadzór nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi:

W 2016 roku sekcja Higieny Pracy zajmowała się także nadzorem nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi. Monitorowano zatrucia środkami zastępczymi na terenie powiatu biłgorajskiego. Współpracowano z ośrodkami zdrowia w zakresie zgłaszania przypadków podejrzeń zatruc lub zatruc środkami zastępczymi.

W 2016 r. odnotowano 6 przypadków podejrzeń zatruc lub zatruc środkami zastępczymi. W jednym przypadku prowadzono postępowania administracyjne. Ponadto nawiązano współpracę z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Koninie w zakresie nadzoru nad środkami zastępczymi polegającą na wezwaniu osób z terenu powiatu biłgorajskiego, które były adresatami przesyłek pocztowych zabezpieczonych przez funkcjonariuszy w celu złożenia wyjaśnień według załączonego protokołu i zwrotne przekazanie protokołów Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Koninie.

Współpracowano z Komendą Powiatową Policji w Biłgoraju w zakresie przejmowania wyłączonych materiałów dochodzeń oraz dowodów rzeczowych w postaci środków zastępczych od Policji w celu prowadzenia zgodnie z kompetencją własnych postępowań administracyjnych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju.

W jednym przypadku skierowano sprawę na Policję w związku z utrudnianiem, udaremnianiem działalności organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto przeprowadzono wspólną akcję z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju w zakresie przestrzegania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych w obiekcie podejrzanym o stosowanie tego proceduru.

Wydano jedną decyzję nakazującą zniszczenie dowodów rzeczowych oraz obciążenie kosztami strony postępowania.

Podsumowanie:

Biorąc pod uwagę liczbę wydanych decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz liczbę zgłaszanych podejrzeń chorób zawodowych należy stwierdzić, że na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju warunki higieny pracy w zakładach pracy ulegają stałej powolnej poprawie, na co mają wpływ wnikliwe kontrole oraz skutecznie prowadzone postępowania administracyjne.

VI. Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia

Do zadań sekcji Nadzoru P/Epidemicznego należy:

- zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych (z uwzględnieniem szczepień ochronnych)
- sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

W 2016 r. pod nadzorem sekcji Nadzoru P/Epidemicznego były niżej wymienione obiekty.
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze:
lecznictwo stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne :

- **Szpitalne:** Szpital w Biłgoraju z następującymi oddziałami :

Biłgoraj

1. Oddział Chirurgiczny z Pododdziałem Urazowo-Ortopedycznym / 47 łóżek
2. Ginekologiczno- Położniczy / 49 łóżek
3. Oddział Neonatologiczny / 25
4. Oddział Pediatryczny / 24
5. Oddział Chorób Wewnętrznych / 35
6. Oddział Neurologiczny / 31
7. Oddział Rehabilitacji Neurologicznej / 7
8. Oddział Obserwacyjno-Zakaźny / 22
9. Oddział Chorób Płuc i Gruźlicy / 34
10. Oddział Kardiologiczny / 30
11. Oddział Rehabilitacji /10

RAZEM szpital 314 łóżek

- **Inne niż szpitalne:**

1. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Tarnogrodzie - należący do ARION Szpitale sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju / 70 łóżek
2. Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy „Gawra” – Michalina Łukasiewicz w Długim Kącie / 40 łóżek

- **Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne – łącznie 43 zakłady**, w tym: przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych na terenie Biłgoraja i różnych miejscowościach w powiecie.

- **Zakłady rehabilitacji leczniczej – łącznie 7**, w tym:
w Biłgoraju - 4, po jednym w Józefowie, Łukowej i Obszy.

- **Inne zakłady – łącznie 10**, w tym:

- w Tarnogrodzie - Filia Praktyki Dentystycznej Piskorska,
- w Potoku - Filia NZOZ,
- pozostałe w Biłgoraju - Punkt Pobrań Laboratorium „Luxmed”, Laboratorium Filia NZOZ Diagnostyka, SMH Poradnia Okulistyczna, Kardiocentrum Filia Obszański, Punkt pobrań Konsylium, ORTO OPTYMIST Gawda, Filia Hospicjum Domowe, KardioNeuroMed Filia.

- **Ponadto:**

Indywidualne praktyki lekarskie - **łącznie 91** gabinetów

Gabinety stomatologiczne – **łącznie 52**, w tym:

- indywidualne praktyki lekarzy dentystów – 10,
- indywidualne specjalistyczne praktyki dentystyczne - 42

Działalność kontrolno- represyjna:

W 2016 r. w sekcji Nadzoru P/Epidemicznego przeprowadzono łącznie **247** kontroli dotyczących stanu sanitarno-technicznego placówek i szczepień ochronnych, w tym :

- z zakresu epidemiologii 217 / w tym lecznictwie zamkniętym 16 / poszczególne oddziały/
- z zakresu szczepień 30.

Plan pracy zakładał wykonanie 229 kontroli w tym 30 z zakresu szczepień ochronnych - został wykonany zgodnie z harmonogramem. Wykonano 107,86 % planu.

Kontrolę kompleksową szpitala przeprowadzono 1x w roku – kontrola dotyczyła również zagadnień z zakresu higieny komunalnej, higieny pracy i higieny żywności.

Kontrolę Oddziału Noworodkowego przeprowadzano 2x w roku.

Kontrole podmiotów leczniczych przeprowadzano 1x w roku /w tym łącznie sekcją Higieny Komunalnej 48 obiektów/.

Ogółem w 2016 r. wydano **8 decyzji administracyjnych** dotyczących usunięcia stwierdzonych usterek natury sanitarno-higienicznej w placówkach medycznych, w tym:

- lecznictwo zamknięte - **2 decyzje**
- lecznictwo otwarte - **6 decyzji** /jedna z terminem natychmiastowym/

Wystawiono **9** decyzji opłatowych.

Mandatów karnych nie stosowano w nadzorowanych obiektach służby zdrowia

Gromadzenie, transport, usuwanie i unieszkodliwianie odpadów stałych w odniesieniu do placówek leczniczych

Postępowanie z odpadami medycznymi było podobne jak w roku 2015 r.

Gospodarka odpadami medycznymi w placówkach służby zdrowia prowadzona jest w oparciu o stosowne zezwolenia i regulowana zapisami procedur wewnętrznych mających na celu ochronę zdrowia i życia ludzi oraz ochronę środowiska.

W zakresie usuwania odpadów nie nastąpiły zmiany w stosunku do roku ubiegłego. Zagadnienia dotyczące odpadów w placówkach służby zdrowia są monitorowane w czasie bieżących kontroli sekcji Nadzoru P/Epidemicznego i sekcji Higieny Komunalnej.

Firmy specjalistyczne odbierające odpady z placówek służby zdrowia

1. Firma Usługowo – Handlowa „EKO - TOP” z Rzeszowa, odbiera odpady medyczne z punktu gromadzenia odpadów mieszczącego się na terenie szpitala w Biłgoraju. Firma posiada wymagane zezwolenia wojewody podkarpackiego na prowadzenie działalności. Zgodnie z umową przyjmuje do wykonania odbiór, transport, wykorzystanie lub unieszkodliwienie odpadów medycznych.
2. Firma Usługowo – Transportowa „MER” z Biłgoraja odbiera odpady z placówek służby zdrowia i dostarcza je do punktu gromadzenia odpadów na terenie szpitala w Biłgoraju. Firma posiada decyzję starosty biłgorajskiego zezwalającą na prowadzenie działalności w zakresie odbioru i transportu odpadów od podmiotów medycznych.

Transport wewnętrzny odpadów. Odpady medyczne na terenie szpitala w Biłgoraju transportowane są prawidłowo, wózkiem zamykanym, oznakowanym, z blachy nierdzewnej odpornej na działanie środków dezynfekcyjnych, w sposób uniemożliwiający narażenie na bezpośredni kontakt z tymi odpadami. W pozostałych placówkach służby zdrowia ze względu na niewielkie ilości odpadów medycznych, do transportu wewnętrznego używane są pojemniki zamykane jednorazowego użytku. Transport wewnętrzny odpadów medycznych wykonywany jest w sposób uniemożliwiający narażenie na bezpośredni kontakt z tymi odpadami.

Przechowywanie odpadów medycznych do czasu odbioru. Na terenie szpitala w Biłgoraju odpady medyczne składowane są w specjalnie przystosowanych dwóch pomieszczeniach przeznaczonych do czasowego gromadzenia odpadów. Mieszczą się one w odrębnym budynku po byłej spalarni odpadów, oznakowanym tablicą ostrzegawczą. Budynek z niezależnym wejściem, zabezpieczony przed dostępem osób nieupoważnionych oraz przed owadami i gryzoniami.

ARION Szpitale Sp. z o.o. posiada zezwolenie na „zbieranie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych” na podstawie decyzji Marszałka Województwa Lubelskiego. Obiekt wyposażony jest w wentylację zapewniającą podciśnienie z filtracją odprowadzanego powietrza; podłogi i ściany zmywalne, umożliwiające dezynfekcję. Na wyposażeniu są wydzielone kontenery do czasowego gromadzenia opakowań zbiorczych oraz szafa chłodnicza dwukomorowa do gromadzenia odpadów o kodzie 180102 i 180182. Odpady weterynaryjne o kodzie 180202 przechowywane są w wydzielonej lodówce (przyjmowane do magazynowania z innych placówek zgodnie z zawartymi umowami). W pomieszczeniach tych gromadzone są odpady medyczne zarówno z terenu szpitala jak również dostarczane z innych obiektów, z którymi szpital ma podpisaną umowę na odbiór odpadów. Pomieszczenia przeznaczone do czasowego gromadzenia odpadów medycznych utrzymywane w bieżącej czystości, dezynfekowane. Sprzęt do utrzymania porządku, środki czystości i dezynfekcyjne znajdują się w sąsiednim pomieszczeniu gospodarczym. W budynku zorganizowane jest zaplecze sanitarne z zainstalowaną umywalką z ciepłą i zimną wodą, wyposażoną w dozowniki z mydłem i środkiem do dezynfekcji rąk oraz w ręczniki jednorazowego użytku.

Oznakowanie i wymiana pojemników na odpady. Oznakowanie pojemników było zgodne z wymogami rozporządzenia. Każdy pojemnik i każdy worek jednorazowego użycia posiadał widoczne oznakowanie świadczące o rodzaju odpadów w nich przechowywanych, o miejscu pochodzenia odpadów, datę zamknięcia. Pojemniki lub worki, zawierające odpady medyczne o kodzie 18 01 02 magazynowane były w temperaturze do 10°C a czas ich przechowywania nie przekraczał 72 godzin, natomiast pojemniki lub worki zawierające odpady medyczne o kodzie 18 01 03 magazynowane były w temperaturze od 10°C do 18°C nie dłużej niż 72 godziny. W przypadku magazynowania przez okres dłuższy niż 72 godziny odpady medyczne niebezpieczne przechowywane były w przeznaczonych do tego celu urządzeniach chłodniczych, nie dłużej niż 30 dni. Odpady medyczne powstałe w wyniku udzielania świadczeń w miejscu wezwania są usuwane zgodnie z opracowanymi procedurami postępowania z odpadami medycznymi w danych jednostkach.

VII. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych na terenie powiatu biłgorajskiego

Porównawcza sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych na terenie działalności PSSE Biłgoraj w latach 2015- 2016r.

Lp.	Jednostka chorobowa	Liczba Zachorowań 2015 r	Liczba Zachorowań 2016 r
1.	Salmonellozy A02.0	31	44
2.	Czerwonka A03	0	0
3.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe(ogółem) A04	1	5
4.	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe (ogółem) A05	0	0
5.	Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe(ogółem)A08	248	150
6.	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnym zakaźnym pochodzeniu A09	39	69

7.	Krztusiec A37	3	6
8.	Płonica A38	23	20
9.	Choroba meningokokową (ogółem) A39	0	0
10.	Posocznica (ogółem) A40-A41	0	0
11.	Borelioza A69.2	85	119
12.	Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień Z20.3/Z24.2	16	30
13.	Wirusowe zapalenie mózgu A84-A86	1	0
14.	Wirusowe zapalenie opon mózgowych A87,B02,B00	0	0
15.	Ospa wietrzna B01	229	294
16.	Różyczka B06	1	0
17.	WZW A B15	0	0
18.	WZW B /ostre i przewlekłe/ B16,B18	6	5
19.	WZW C B17.1, B18.2	8	7
26.	Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae (ogółem)B95.3/G04.2,G00.1, A40.3,J13,B95.3	1	2
27.	Choroba wywołana przez Haemophilus influenzae typ B ogółem B96.3/G04.2,G000.0A41.3, B96.3/J05.1	0	0
28.	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i /lub mózgu (łącznie) G01, G04.2.G05.0 G00.2-8,G04.2	2	0
29.	Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone G03.0	0	0
30.	Zapalenie mózgu G04.0,G04.8-9	0	0
31.	Zatrucie naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm T62.0 T62.1-2,T61,T62.8-9	0	1
32.	Inne zatrucia /lekami, alkohol/ (łącznie) T64,T60, T36- T50,T51,T52-T59,T63,T65,	Pestycydy 2	1
33	Grypa A(H1N1)	0	36

I. SCHORZENIA POKARMOWE -zakażenia i zachorowania przenoszone drogą pokarmową spośród objętych obowiązkiem zgłaszania i rejestracji, występujące na terenie powiatu.

1. **Dur brzuszny** - w rejestrze PSSE od 2005 roku nie ma nosicieli.

2. Salmonellozy-zatrucia pokarmowe /A02.0 /

W roku 2015 . zgłoszono z terenu powiatu biłgorajskiego 31 zachorowań.

W 2016 r. zgłoszono 44 zachorowań - 42 przypadki wymagały hospitalizacji.

Najwięcej zachorowań w mieście i gminie Biłgoraj. Najwyższy wskaźnik zapadalności zarejestrowano w gminie Łukowa 135,04 /9 zachorowań/

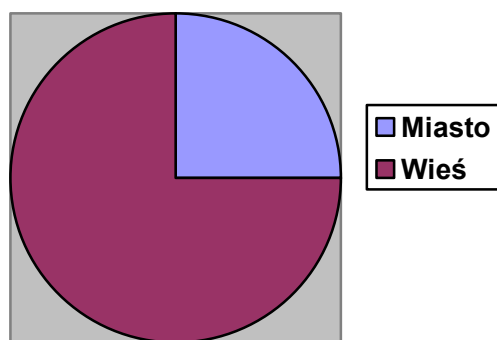
Wskaźnik powiatu 42,48 , wskaźnik Polski 26,07 .

Obserwuje się pogorszenie sytuacji epidemiologicznej w naszym powiecie.

W Punkcie Pobrań Prób PSSE w 2016r. pobrano łącznie próby od 426 osób (od chorych, ozdrowieńców i nosicieli).

Lekarze rodzinni sporadycznie kierują pacjentów na badania bakteriologiczne w kierunku schorzeń jelitowych. Na 44 przypadki potwierdzone 42 dotyczyło chorych hospitalizowanych.

Podział zachorowań miasto wieś

Nadal zwraca uwagę większa liczba chorujących na salmonellozę mieszkańców wsi.

Podział :

	Wieś	Miasto	Kobiety	Mężczyźni
2015	22	9	21	10
2016	33	11	21	23

Zachorowania wg wieku i płci:

Najwięcej zachorowań - 18 - dotyczyło osób w wieku od 0-10 lat oraz powyżej 61 lat -13 osób
Zachorowało 33 osoby na wsi i 11 w mieście. Podział wg. Płci: 23-mężczyźni, 21- kobiety.

Typy serologiczne:

Na 44 zachorowań potwierdzono tylko serotypy *S.Enteritidis*.

O spowodowanie zakażenia podejrzewa się najczęściej spożycie zakażonych pałeczkami salmonelli jaj kurzych lub potraw sporządzonych z ich użyciem.

Zarejestrowano 10 nosicieli salmonellozy *S. Enteritidis*.

Zwraca się nadal uwagę na brak diagnostyki laboratoryjnej w zachorowaniach stwierdzanych ambulatoryjnie.

Ze względu na opisaną sytuację epidemiologiczną należy nadal prowadzić działania profilaktyczne, szczególnie z zakresu oświaty zdrowotnej.

W bieżącym roku nie stwierdzono przypadków podejrzeń zachorowań na salmonellozę, gdzie przyczyną byłyby spożyta żywność z nadzorowanych przez Inspekcję Sanitarną obiektów. Zachorowania na salmonellozę są bardzo szczegółowo analizowane ze względu na niekorzystne wskaźniki porównawcze ze wskaźnikami wojewódzkimi i krajowymi.

W 2016 r. nastąpił wzrost zachorowań na salmonellozę w naszym powiecie.

Zachorowania zarejestrowane w latach 2005-2015r.:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba zachorowań	40	67	19	17	31	44
Wskaźnik powiatu	37,8	63,66	18,1	16,26	29,78	42,48
Wskaźnik Polski	22,71	21,46	19,24	21,81	22,42	26,07

Zbiorowe zatrucia:

W 2016 r. zarejestrowano 2 ogniska zbiorowych zatruc pokarmowych, w tym 1 spowodowane przez pałeczki salmonelli.

1. Ognisko zbiorowe w domu prywatnym dotyczyło 2 osób, które spożyły jajecznicę i wymagały hospitalizacji.

Pierwsze zachorowanie wystąpiło 02.07.2016 r. Potwierdzono salmonellozę u osób chorych jak i dwóch osób z kontaktu w tym 1 dziecko. Prawdopodobnym nośnikiem zakażenia była jajecznica (podczas kontroli nie było możliwości pobrania próbek jajecznicy); w pobranych do badania laboratoryjnego próbek z pozostałych jaj nie wykryto nośnika zakażenia.

2. Ognisko w internacie Zespołu Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących w Biłgoraju.

Pierwsze zachorowanie wystąpiło 01.12.2016 r. Potwierdzono norowirusy w kale chorych 2 osób oraz u 1 osoby z personelu kuchni. Objawy wystąpiły u 16 osób, ale z uwagi na szybki przebieg oraz trudności w pobraniu materiału do badań od wszystkich chorych, potwierdzono czynnik etiologiczny jedynie u 2 osób na 9 badanych.

3. Czerwonka /A03/

Ostatnie zarejestrowane zachorowania w 2005 r.

4. Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe/ A04/ -18 zachorowań

5. Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe/ A05/ - brak zachorowań.

6. Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe/ A 08/ - 172 zachorowań

Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy - 31, norowirusy - 22, inne określone - 4, nieokreślone - 115.

Zachorowania wśród dzieci do lat 2 dotyczyły 40 przypadków czyli około ¼ wszystkich zachorowań. Problem zakażeń jelitowych wśród małych dzieci wymaga wnikliwej analizy epidemiologicznej. W prawie 2/3 przypadków nie wykryto wirusowego czynnika etiologicznego zgłaszając zachorowania na podstawie objawów klinicznych.

7. Biegunka i zapalenie żołądkowo- jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu /A09

W 2016 r. zgłoszono 69 zachorowań: 36 mężczyzn, 33 kobiet. W tym 13 przypadkach zgłoszenia dotyczyły dzieci do lat 2 /8 hospitalizowanych/.

W 2015 r. zgłoszono 39 zachorowań.

Ogółem wydano 18 decyzji administracyjnych z zakresu profilaktyki schorzeń jelitowych.

8. Botulizm / A05.1/ - brak zachorowań .

II. POZOSTAŁE ZACHOROWANIA NA CHOROBY ZAKAŹNE

1. Tęžec / A35/ - brak zachorowań

2. Krztusiec /A 37/

W 2016 r. zarejestrowano 6 zachorowań na krztusiec. Ustalono, że 2 zachorowania były powiązane epidemiologicznie i wystąpiły w gminie Józefów /matka i dziecko/. Troje dzieci nie było jeszcze szczepionych. Pozostałe osoby były szczepione p/krztuścowi.

W 2015 r. było 3 zachorowania na krztusiec. Sytuacja uległa pogorszeniu.

Krztusiec w Polsce: wzrost zapadalności z 12,89 na 17,84.

Sytuacja wymaga śledzenia w związku ze zwiększoną ilością zachorowań i spadkiem uodpornienia populacji. Na terenie powiatu obserwujemy tendencje wzrostowe podobnie jak w Polsce.

3. Płonica / A38/

W 2016 r. zgłoszono 20 przypadków zachorowań na płonicę.

W 2015 r. zarejestrowano 23 zachorowania.

Sytuacja epidemiologiczna z minimalną tendencją spadkową.

	2012	2013	2014	2015	2016
Płonica A38	58	5	25	23	20

	2012	2013	2014	2015	2016
Powiat	55,1	4,77	23,9	22,1	19,3
Polska	65,97	65,15	59,48	69,51	53,0

Są to zachorowania bez potwierdzeń laboratoryjnych.

4. Choroba meningokokowa

W 2016 r. nie zarejestrowano zachorowań.

5. Róża /A 46/

W 2016 r. zarejestrowano 14 przypadków (w tym 12 osób było hospitalizowanych).

W 2015 r. były 3 przypadki /możliwe/.

Są to zachorowania bez potwierdzenia laboratoryjnego. Sytuacja epidemiologiczna uległa pogorszeniu.

6. Borelioza /A69.2/

W 2016 r. zarejestrowano 119 przypadki boreliozy na terenie powiatu biłgorajskiego.

W 2015 r. zgłoszono 85 zachorowań zgodnie z definicją przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Hospitalizacji wymagało 6 osób. Zarejestrowano 12 przypadków jako prawdopodobne, a 107 potwierdzone.

Rozkład zachorowań w powiecie biłgorajskim:

miasto Biłgoraj - 22, gmina Biłgoraj - 11, gmina Jozefów - 15, gmina Księżpol - 12.

Choroba ta nadal wymaga szczególnej uwagi ze względu na ciągły wzrost zachorowań w Polsce. Jest poprawa w zakresie dostępności do diagnostyki boreliozy. Można stwierdzić, że na terenie lasów roztoczańskich jest duże zagrożenie boreliozą. Prowadzone będą nadal działania oświatowe z zakresu epidemiologii boreliozy i metod jej zapobiegania. Jediną skuteczną metodą

zapobiegania jest noszenie odpowiedniej odzieży podczas poruszania się po terenach zadrzewionych i zalesionych oraz stosowanie repelentów.

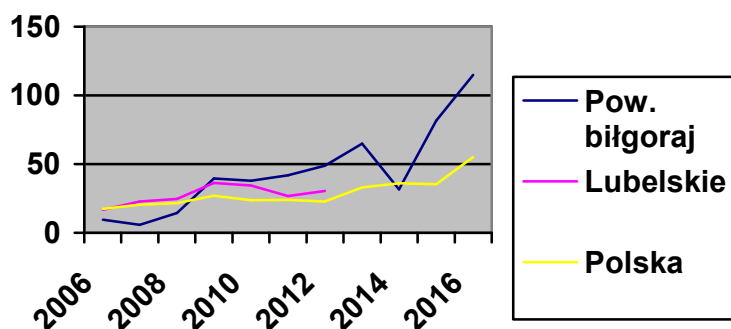
W 2016 r. nie stwierdzano chorób zawodowych z powodu boreliozy na terenie powiatu.

Wszystkie zachorowania podobnie jak narażenie występowały na terenie całego powiatu.

Obserwowany na terenie powiatu wzrost rozpoznań boreliozy można łączyć ze wzrostem świadomości ludzi, którzy zgłaszają się do lekarza pierwszego kontaktu po ugryzieniu przez kleszcza.

Zachorowania wg płci: 67 - kobiety, 52 – mężczyźni; miasto – 34, wieś - 85

**Zachorowania na boreliozę wg. wskaźników:
powiat biłgorajski, województwo lubelskie,
Polska**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Powiat	9,58	5,77	14,45	39,6	37,8	41,8	48,8	64,8	31,56	81,66	114,8
Polska	17,5	20,46	21,63	27,06	23,58	23,98	22,86	33,12	36,01	35,4	55,22

7. Wścieklizna - styczeńność i narażenie /potrzeba szczepień /Z20.4, Z24.2/

W 2016 r. zaszczepiono p/wściekliznie 30 osób - o 100% więcej niż w 2015 r. (zaszczepiono 16 osób).

Od 2008 roku nie było przypadku potwierdzenia wścieklizny u zwierząt. Nadal propagowane są materiały oświatowe dotyczące profilaktyki tej jednostki chorobowej. Współpracowano z Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi komórkami organizacyjnymi Stacji.

Brak schroniska dla zwierząt na terenie powiatu oraz brak nadzoru właścicieli zwierząt zwiększa narażenie ludności na pokąsania przez wałęsające się psy.

Najwięcej pokąsań zarejestrowano w gminie Józefów – 15 i gminie Biłgoraj – 24.

Wywiady epidemiologiczne przeprowadzono głównie z powodu narażenia związanego z kontaktem z podejrzanymi psami /60 przypadków/, kotami /12 przypadków/ i inne pojedyncze /zając, lis, szczur/.

Szczepienia p/wściekliznie wdrażane były głównie z powodu kontaktu z psami /16 / i kotami /8 /, ponadto zając / 4 /, szczur /1 / i inne nieznane /1/.

wskaźnik powiatu: 28,9

wskaźnik Polski: 20,76

8. Kleszczowe zapalenie mózgu

Od 2014 r. nie było zgłoszeń tej jednostki chorobowej.

9. Inne wirusowe zapalenie mózgu

W 2016 r. – brak zgłoszeń.

10. Wirusowe zapalenie opon mózgowych

W 2016 r. – brak zgłoszeń.

11. Ospa wietrzna /B 01/

W 2016 r. zachorowało 294 osób, w tym 1 przypadek hospitalizowano

W 2015 r. było 229 przypadków.

Sytuacja uległa pogorszeniu.

Obecnie wskaźnik powiatu z 219,98 wzrósł do 283,85, a Polski spadł z 487,26 do 418,09

Zachorowania na przełomie lat 2006- 2016r.:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
241	505	491	201	555	382	371	360	569	229	294

Zachorowały osoby nie szczepione p/ospie.

Najwięcej zachorowań wystąpiło mieście Biłgoraj - 70, w gminie Tereszpol - 42, gminie Potok - 42, gminie Biłgoraj - 37, gminie Obsza - 25. Najwyższy wskaźnik zachorowań w gminie Tereszpol -1044,7.

Najwięcej zachorowań dotyczy dzieci w przedziale od 3 do 6 lat, około 92% zachorowań stanowią zachorowania dzieci do lat 14.

Na naszym terenie zachorowało 208 mieszkańców wsi i 86 mieszkańców miast.

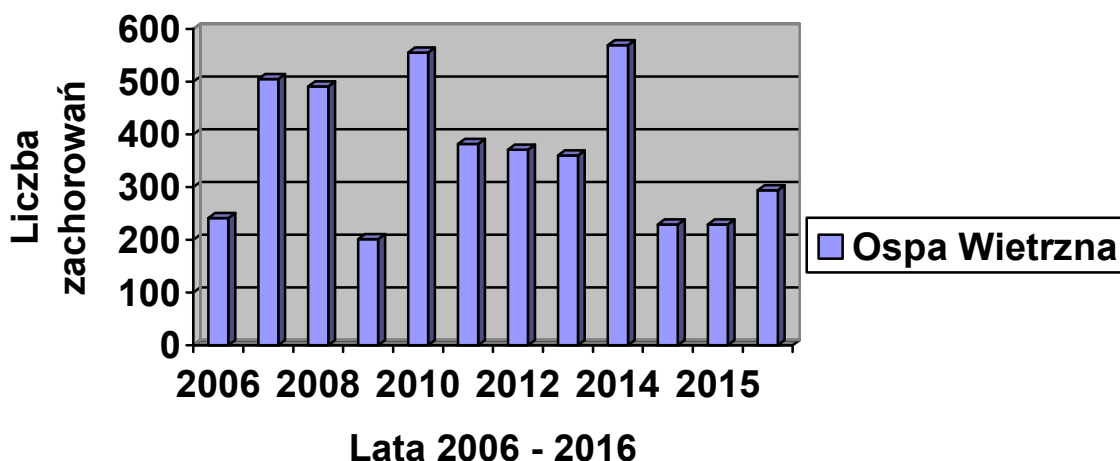
Najwięcej zachorowań wystąpiło w miesiącach: maj, czerwiec, grudzień,

Analizując sytuację epidemiologiczną nasuwa się wniosek, że należy propagować szczepienia p/ospie.

W 2015 r. zaszczepiono 34 dzieci z grupy ryzyka i dzieci uczęszczające do żłobka. Rodzice zakupili tylko dla 17 dzieci szczepionkę p/ospie.

Natomiast w 2016 r. zaszczepiono 23 osób z grup ryzyka, zakupiono szczepionkę dla 15 dzieci.

Zachorowania na ospę wietrzną

12. Odra /B05/

Brak zachorowań w 2016 roku na terenie powiatu. Ostatnie zarejestrowano w 2007 roku.

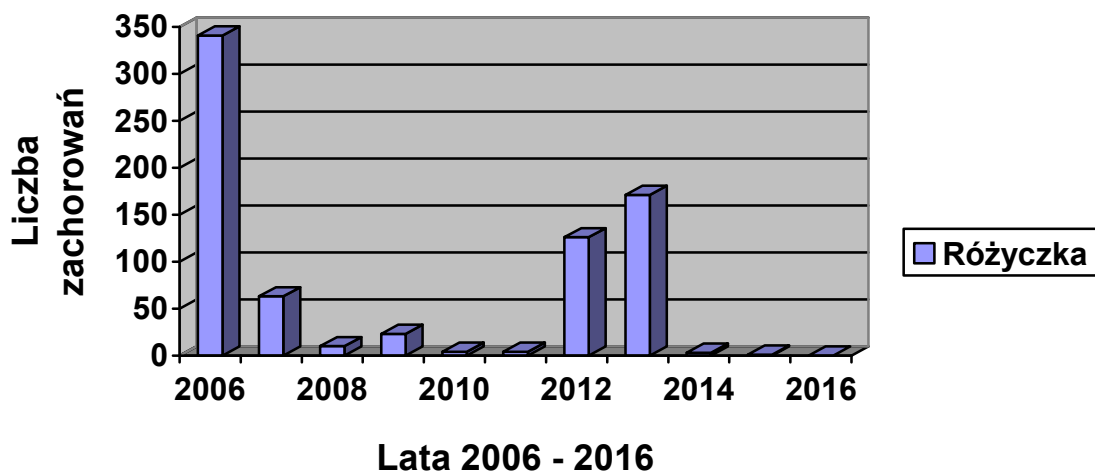
13. Różyczka /B06/

Po epidemii wyrównawczej z lat 2012-2013 i pojedynczych zachorowaniach w 2014 r. nie zarejestrowano zachorowań w roku 2016.

Zachorowania na różyczkę od 2006 r.:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
341	63	10	23	4	4	126	171	3	1	0

Zachorowania na różyczkę

14. Wirusowe zapalenia wątroby

WZW typ A - W 2016 r. nie było zgłoszeń zachorowań.

Ostatnia epidemia wzw A w powiecie biłgorajskim była w 1998 roku.

Biorąc pod uwagę, że wygasa odporność można liczyć się z przywleczeniem zakażenia i wzrostem zachorowań. Wystąpienie zachorowań na wzw A może być nowym zagrożeniem w następnych latach.

WZW typ B - 5 przypadków.

Sytuacja epidemiologiczna jest korzystna dzięki szczepieniom.

Zestawienie przypadków wg wieku i płci:

1.wiek/płeć	K	M	ogółem
0-4			
5-9			
10-14			
15-19			
20-29	1		1
30-39		1	1
40-49	1		1
50-59	2		2
60-64			
65+			
bd			
Ogółem	4	1	5
2.Miejsce zamieszkania	miasto	wieś	ogółem
K	1	3	4
M	1		1
ogółem	2	3	5

WZW typ C – w 2016 r. zarejestrowano 7 zachorowań i utrzymuje się na poziomie ubiegłego roku /8 przypadków/.

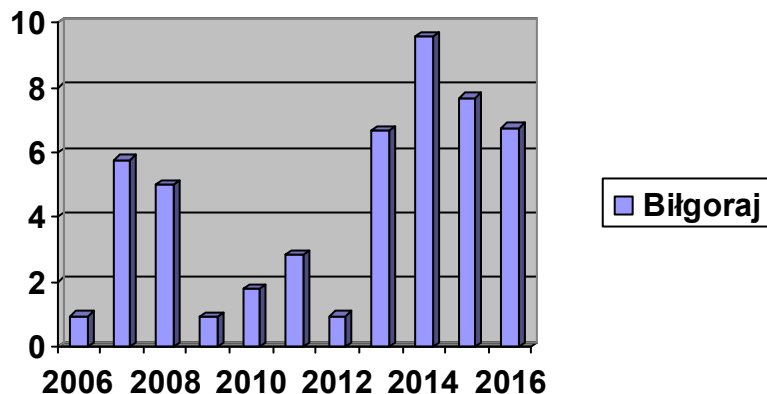
Długi okres wylegania oraz brak szczepionki utrudniają działania profilaktyczne WZW typ C. Zakażenia krwiopochodne są bardzo ważnym problemem epidemiologicznym i są wnikliwie analizowane pod kątem powiązania z narażeniem w placówkach służby zdrowia .

Zestawienie przypadków wg tabeli:

1.wiek/płeć	K	M	ogółem
0-4			
5-9			
10-14			
15-19			
20-29	1		1
30-39	1		1
40-49		2	2
50-59	1	1	2
60-64			
65+	2		2
bd			
Ogółem	5	3	8
2.Miejsce zamieszkania	miasto	wieś	ogółem
K	3	2	5
M		2	2
ogółem	3	4	7

Zachorowania na WZW ogółem w ciągu ostatnich 10 lat

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
WZW B	-	2	2	1	1	2	1	0	1	6	5
WZW C	1	6	5	1	2	3	1	5	10	8	7

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pow. bilgorajsk	0,95	5,77	4,81	0,9	1,8	2,84	0,95	6,67	9,56	7,69	6,76
lubelskie	10,09	11,87	7,3	1,3	10,34	2,56	5,99				
Polska	7,73	7,3	6,17	4,95	10,30	5,79	5,86	6,83	9,22	11,1	11,3

W 2014 r. nastąpiła zmiana definicji wzw c w związku z powyższym trudno porównać zachorowania obecne z wcześniejszym

15. Świnka /B26/

Zachorowania zarejestrowane od 10 lat:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2002	2013	2014	2015	2016
Liczba zachorowań	12	7	10	3	5	3	7	2	3	3	3

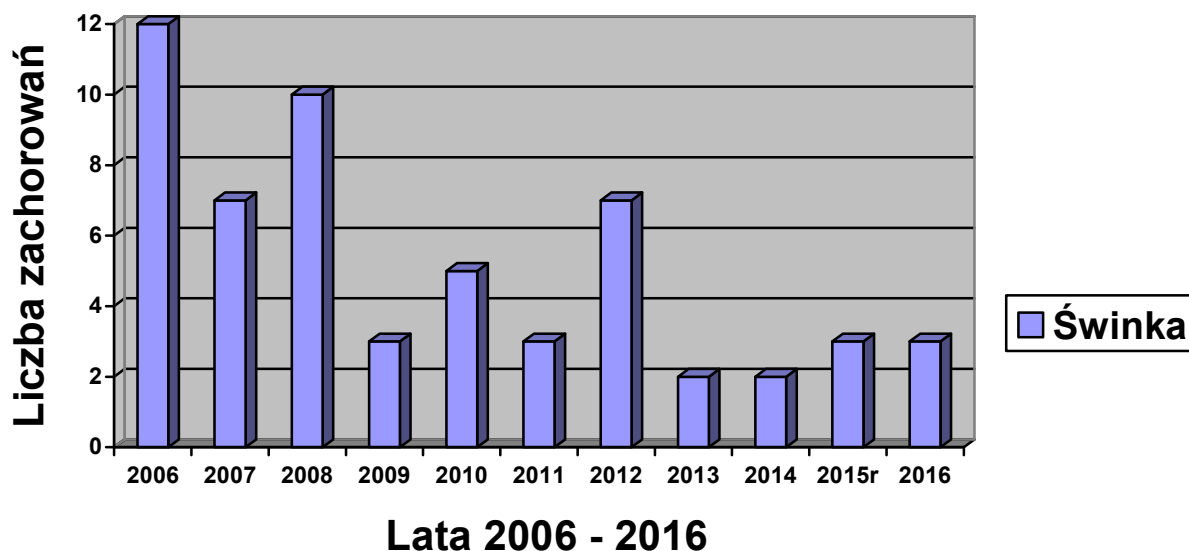
Zgłoszono 3 zachorowania w 2016 r. analogicznie jak w ubiegłym roku.

W 2004 r. weszła do kalendarza szczepień potrójna szczepionka /świnka, odra, różyczka w drugim roku życia/.

W 2006 objęto szczepieniami wszystkie dzieci w dziesiątym roku życia. Szczepienia są kontynuowane zgodnie z kalendarzem. Sytuacja epidemiologiczna pod względem zapadalności na świnkę jest korzystna i ustabilizowana w powiecie i Polsce.

Zachorowały osoby szczepione 1 dawką /dziewczynki i chłopiec/ oraz 1 dziewczynka nie szczepiona /przeciwwskazania/. Były to przypadki możliwe bez potwierdzenia laboratoryjnego.

Zachorowania na świnkę

Zachorowania wg. wskaźników

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013r	2014	2015	2016
Powiat	17,24	3,85	10,6	2,8	4,7	2,8	6,6	1,91		2,89	2,9
Polska	29,1	30,37	28,99	7,65	7,2	6,76	7,2	6,32	6,52	5,73	5,15

16. Bąblowica /B67/

Na terenie powiatu biłgorajskiego nie zarejestrowano zachorowań u ludzi na bąblowicę zgodnie z definicją chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju otrzymuje na bieżąco informację od Powiatowego Lekarza Weterynarii w Biłgoraju o przypadkach bąblowicy u świń.

Najwięcej przypadków wystąpiło w gminie Obsza i Łukowa oraz Księżpol.

Sekcja Nadzoru p/Epidemicznego przeprowadza dochodzenie epidemiologiczne w miejscu potwierdzenia laboratoryjnego przypadku bąblowicy. Występujące wcześniej przypadki zachorowań u ludzi pokrywają się z terenem zachorowań u zwierząt. Powyższa sytuacja wymaga wykrycia źródła zakażenia we współpracy z Inspekcją Weterynaryjną. W ogniskach bąblowicy pozostawiane są materiały oświatowe dotyczące objawów i profilaktyki.

17. Grypa

W sprawozdaniach MZ-55 zarejestrowano:

	2013	2014	2015	2016
I kwartał	3418	1440	2042	1831
II kwartał	1137	793	1011	886
III kwartał	635	467	438	443
IV kwartał	1220	1205	867	1029
Ogółem	6410	3905	4358	4189

Obserwujemy nieznaczny spadek zachorowań na grypę w porównaniu do ubiegłego roku. Potwierdzono laboratoryjnie 36 przypadków zachorowań na grypę AH1N1, w tym 1 zgon. Stwierdza się, że szczepienia p/grypie są mało rozpropagowane.

W 2014 r. zaszczepiono 2039 osób, w 2015 r.-1573, w 2016 r.- 2195

18. Gruźlica

W 2016 r. zarejestrowano 15 przypadków zachorowań - zgonów nie było.

W 2015 r. zarejestrowano 31 przypadków zachorowań na gruźlicę, w tym 2 zgony.

Nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do ubiegłego roku.

W roku sprawozdawczym objęto nadzorem epidemiologicznym 47 osób z otoczenia chorych na gruźlicę. Zachorowania dotyczyły 6 osób prątkujących, 4 osoby miały kontakt z gruźlicą.

Najwięcej zachorowań wystąpiło w gminie Turobin - 4, gminie Tereszpol – 2, gminie Biłgoraj – 2.

W 1 przypadku zachorowanie dotyczyło właścicielki hodowli krów w gminie Turobin.

Po przekazaniu informacji do PIW w Biłgoraju zostało przeprowadzone dochodzenie epizootyczne. Wykonano badania kliniczne oraz testy diagnostyczne w kierunku gruźlicy bydła, które potwierdziły gruźlicę u 1sztuki z badanego stada.

Nie wydawano decyzji nakazujących poddanie się leczeniu, hospitalizacji, badaniom diagnostycznym w stosunku do osób chorych i z otoczenia.

Zauważa się, że więcej zachorowań na gruźlicę występuje na wsi niż w mieście oraz choruje więcej mężczyzn niż kobiet.

Zachorowań wśród dzieci nie zgłoszono.

Stacja prowadzi nadzór epidemiologiczny nad osobami chorymi i osobami ze styczości. Wywiady epidemiologiczne przeprowadzane są w miejscu zamieszkania chorego. Udziela się informacji o profilaktyce gruźlicy. Dochodzenie epidemiologiczne ma na celu ustalenie i likwidację źródła zakażenia oraz przerwanie dróg szerzenia. Zwalczenie gruźlicy jest bardzo trudne, ze względu na zaniedbania środowiskowe. Problem zwalczania gruźlicy wymaga współpracy z władzami samorządowymi. Przesłano informację o wystąpieniu zwiększonej liczby zachorowań w gminie Turobin.

Większość przypadków dotyczy gruźlicy płuc.

Rok	2011	2012	2013	2014	2015r	2016
Liczba przypadków	70	44	40	26	31	13

Zestawienie przypadków wg tabeli:

1.wiek/płeć	K	M	ogółem
0-4			
5-9			
10-14			
15-19			
20-29		1	1
30-39	2	1	3
40-49		3	3
50-59		1	3
60-64		1	3
65+	3	1	4
bd			
Ogółem	5	8	13
Miejsce zamieszkania	miasto	wieś	ogółem
K	1	4	5
M	3	5	8
ogółem	4	9	13

Reasumując: więcej zachorowań na gruźlicę występuje na wsi niż w mieście, choruje więcej mężczyzn niż kobiet, najwięcej chorych zarejestrowano w wieku powyżej 65 lat.

Realizacja programów zapobiegania odrze (liczba zgłoszonych podejrzeń, wykonanych badań laboratoryjnych w celu izolacji wirusa) - brak zgłoszeń, badań nie przeprowadzono

Realizacja zadań z zakresu nadzoru nad ostrymi porażeniami wiotkimi (liczba zgłoszonych podejrzeń, liczba wykonanych badań laboratoryjnych w celu izolacji wirusa) - brak zgłoszeń

Dane o zarejestrowaniu chorób występujących sporadycznie, oraz chorób zawlekanych z innych stref klimatycznych - brak zgłoszeń

Dane o zarejestrowanych zgonach z powodu zakażeń i chorób zakaźnych - zarejestrowano 1 zgon z powodu grypy.

III. SZCZEPIENIA

W zakresie profilaktyki największą rolę odgrywają szczepienia ochronne. Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad przestrzeganiem kalendarza szczepień i dba o wysoki procent uodpornienia dzieci i dorosłych. Bardzo ważna jest kontrola przestrzegania łańcucha chłodniczego, która polega na śledzeniu transportu szczepionek od producenta do miejsca podania szczepionki. Wysoki odsetek uodpornienia populacji zmniejsza możliwość krążenia mikroorganizmów chorobotwórczych, a tym samym wybuchu epidemii. Obserwuje się wzrost aktywności ruchów antyszczepionkowych, co może spowodować obniżenie wykonawstwa szczepień.

Poziom uodpornienia p/gruźlicy kształtuje się wysoko - 97,3% jednak spadł w stosunku do ubiegłego roku /98,8/.

W drugim roku życia szczepieniami p/błonicy, tężcowi, krztuścowi objęto w skali powiatu 98 % populacji, w trzecim roku poziom uodpornienia wynosi 96,1% w roku ubiegłym - 98,9 %. Szczepienia w 14 roku życia p/błonicy, tężcowi w skali powiatu wynoszą 96,1 %. Szczepienia w 19 roku życia p/błonicy, tężcowi wynoszą 90,4%.

Choroby zakaźne objęte programem szczepień obowiązkowych podlegają czułem nadzorowi epidemiologicznemu .

Podsumowanie:

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w 2015 roku na terenie powiatu była ustabilizowana i porównywalna z sytuacją epidemiologiczną w Polsce.

Problemem epidemiologicznym są nadal schorzenia pokarmowe-salmonellozy, biegunki i zatrucia pokarmowe. Nastąpił duży wzrost zachorowań na salmonellozę.

Obserwuje się tendencję zwyżkową w zakresie zagrożenia wścieklizną. Pomimo korzystnej sytuacji epidemiologicznej w tym zakresie (stwierdza się brak potwierdzenia wścieklizny) u zwierząt problem wałęsających się psów nadal istnieje.

W zakresie zachorowań na WZW C sytuacja epidemiologiczna nie uległa pogorszeniu.

Wzrosła liczba zachorowań na ospę wietrzną. Zgodnie z zasadami szerzenia się chorób zakaźnych obserwuje się cykliczność zachorowań. Jest mała liczba dzieci zaszczepionych p/ospie. Na terenie powiatu głównie szczepione są dzieci z grup ryzyka.

Obserwuje się duży wzrost zachorowań na boreliozę. Jest ona przyczyną chorób zawodowych wśród rolników i leśników. Wzrasta świadomość ludzi na naszym terenie w zakresie chorób odkleszczowych. Profilaktyka boreliozy nadal wymaga prowadzenia intensywnych działań w zakresie oświaty zdrowotnej.

Problem epidemiologicznym gruźlicy uległ poprawie na terenie powiatu biłgorajskiego. Jednak zachorowania na gruźlicę powiązane są często z zaniedbaniami środowiskowymi i sytuacja wymaga podejmowania skuteczniejszych działań.

Podobnie jak w latach ubiegłych planuje się kontynuowanie działań w zakresie poprawy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych, a szczególnie schorzeń pokarmowych i gruźlicy.

Choroby odzwierzęce zwalczane są we współpracy z Inspekcją Weterynaryjną - obserwuje się brak poprawy w tym zakresie.

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych na terenie powiatu biłgorajskiego w 2016 r. była ustabilizowana, wystąpił nieznaczny wzrost zachorowań na salmonellozę oraz narażenia na wściekliznę, pozostałe zachorowania porównywalne z sytuacją epidemiologiczną w 2015 r.

Nie wystąpiły na terenie powiatu zachorowania przywleczone z innych krajów, które dotychczas u nas nie występowały.

Sekcja Nadzoru p/Epidemicznego nadal dąży do poprawy w zakresie zgłaszalności i rejestracji chorób zakaźnych. Szybkie zgłoszenie pozwala na podjęcie skutecznych działań profilaktycznych.

W 2016 r.roku sekcja Nadzoru p/Epidemicznego przeprowadziła 319 wywiadów epidemiologicznych w ogniskach chorób zakaźnych.

Wydano 19 decyzji z zakresu zwalczania chorób zakaźnych .

VIII. Nadzór Zapobiegawczy

Bezpieczeństwo sanitarne w zakresie nadzoru zapobiegawczego jest realizowane poprzez:

1. W oparciu o ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:
 - a) uzgadnianie zakresu i stopnia szczególności informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla opracowywanych projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ich zmian oraz projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin opracowywanych w ramach strategicznej oceny oddziaływania.
W tym zakresie w roku 2016 wydano 14 opinii.
 - b) uzgadnianie warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.
W roku 2016 wydano w tym zakresie 4 uzgodnienia.
 - c) rozpatrywanie wniosków w sprawie określenia obowiązku oceny oddziaływania i zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięć zgodnie z ustawą.
W roku 2016 wydano 54 opinii sanitarnych w sprawie określenia obowiązku oceny oddziaływania na środowisko dla projektowanych przedsięwzięć. Dla 3 przedsięwzięć wydano opinię o przeprowadzeniu oceny oddziaływania i ustalono zakres raportu oddziaływania na środowisko.
 - d) uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania oraz uzgadnianie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania.
W tym zakresie wydano w 2016r łącznie 12 opinii.
2. Uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej dla obiektów nowobudowanych, modernizowanych oraz przewidzianych do zmiany sposobu użytkowania.
W roku 2016 wydano 32 opinii do przedłożonych projektów budowlanych.
3. Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych lub ich części zgodnie z ustawą „Prawo budowlane”. Ponadto podczas realizacji ważniejszych inwestycji prowadzone są kontrole budów. W roku 2016 roku uczestniczono w odbiorze 37 obiektów budowlanych oraz dokonano 6 kontroli budów. W 8 odbieranych obiektach budowlanych stwierdzono usterki lub niedoróbki natury higieniczno-zdrowotnej.
4. Wydawanie opinii o spełnieniu wymagań higieniczno-zdrowotnych dla obiektów wynikających z przepisów szczególnych. W tym zakresie wydano między innymi: - 2 opinie /decyzje/ o spełnieniu wymagań sanitarnych pomieszczeń i urządzeń służących wykonywaniu działalności leczniczej dla różnych podmiotów; - 5 opinii o spełnieniu wymagań sanitarnych dla usługowych zakładów fryzjerskich lub kosmetycznych; - 2 opinie o spełnieniu warunków bezpiecznego i higienicznego pobytu dzieci w placówce oświatowej; - 7 opinii o spełnieniu wymagań sanitarnych dla apteki ogólnodostępnej; - 3 opinie o spełnieniu warunków bezpiecznego i higienicznego pobytu dzieci w żłobku lub przedszkolu; - 11 opinii o spełnieniu warunków bezpiecznego i higienicznego pobytu wychowanków w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Ogółem w roku 2016 wydano 30 opinii o spełnieniu wymagań sanitarnych a wynikających z przepisów szczególnych.
5. Ilość wydawanych opinii przez nadzór zapobiegawczy jest uzależniona od czynników zewnętrznych.

W 2016 roku wydano ogółem 189 opinii oraz przeprowadzono 81 kontroli w ramach działalności nadzoru zapobiegawczego.

Podsumowanie:

Należy stwierdzić, że w roku 2016 nastąpił dalszy rozwój regionu i powiatu biłgorajskiego w zakresie nowych inwestycji, modernizacji istniejących obiektów oraz rozbudowy infrastruktury technicznej. Realizacja inwestycji na terenie powiatu przyczynia się do dalszej poprawy stanu sanitarnego obiektów żywnościowych, zakładów pracy, obiektów usługowych, użyteczności publicznej itp. Rozbudowano bazę handlową, żywnościową, usługową, infrastrukturę techniczną obejmującą między innymi: budowę sieci kanalizacji sanitarnej, rozbudowę wodociągów, przebudowę i modernizację składowiska odpadów, montaż instalacji solarnych na budynkach mieszkalnych, budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, powiatowych, miejskich i gminnych. Największym zadaniem ukończonym w 2016r. w zakresie budowy dróg była budowa ulicy Nowakowskiego w Biłgoraju wraz z przebudową infrastruktury nadziemnej i podziemnej. Zakres prac inwestycyjnych prowadzonych przez samorządy jest uzależniona od pozyskania środków finansowych zewnętrznych w ramach różnych programów pomocowych.

IX. Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia

Do zadań sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia należy w szczególności:

- inicjowanie, koordynowanie, monitorowanie i ocenianie działalności oświatowo – zdrowotnej prowadzonej w placówkach oświatowo – wychowawczych i zakładach opieki zdrowotnej oraz wspieranie realizacji zadań wynikających z bieżących potrzeb zdrowotnych w środowiskach lokalnych,
- wdrażanie, koordynacja i ocena programów oraz akcji edukacyjno – zdrowotnych o zasięgu krajowym, wojewódzkim, lokalnym skierowanych do wybranych grup społecznych,
- inicjowanie działań informacyjno – edukacyjnych w dziedzinie promocji zdrowia,
- pozyskiwanie partnerów (władze lokalne, instytucje i organizacje pozarządowe) do realizacji programów i akcji prozdrowotnych, współpraca z mediami.

W roku 2016 przeprowadzono 64 wizytacje, 2 szkolenia 1 dotyczące profilaktyki cukrzycy a drugie podsumowujące i wdrażające kolejne edycje programu „Trzymaj Formę”, w których uczestniczyło 36 osób oraz 103 narady z udziałem 242 osób. Koordynowano realizację 10 programów edukacyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych oraz 10 akcji o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym adresowanym do ogółu społeczeństwa.

Problemem zdrowotnym w skali kraju, województwa i powiatu są, obok chorób zakaźnych, choroby niezakaźne, takie jak: nadwaga, otyłość, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, uzależnienia (w tym środki zastępcze), cukrzyca i inne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania zapobiegawcze w formie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży oraz akcji interwencyjnych adresowanych do ogółu społeczeństwa.

Profilaktyka tych chorób realizowana jest poprzez programy /akcje:

o zasięgu ogólnopolskim:

- Profilaktyka HIV/AIDS - w zakresie zapobiegania zakażeniom i diagnostyki wirusa HIV. W 2016 roku trwała Kampania Edukacyjna, która przebiegała pod hasłem „Jeden test. Dwa Życia. Zrób test na HIV. Dla siebie i swojego dziecka”. Kampania adresowa była do kobiet w wieku prokreacyjnym a w szczególności do kobiet w ciąży, położnych, pielęgniarek oraz lekarzy ginekologów. Edukacją medialną poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej i w telewizji kablowej objęto ok. 3650 osób. W ramach profilaktyki HIV/AIDS realizowanej w placówkach nauczania i wychowania - edukacją objęto 1452 uczniów z czterech szkół ponadgimnazjalnych i jednego gimnazjum.
- Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce adresowany jest do ogółu społeczeństwa. Celem głównym jest zmniejszenie zachorowań, inwalidztwa i zgonów wynikających z palenia tytoniu w Polsce poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy (aktywne i bierne palenie). Realizowane są trzy programy edukacyjne w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach oraz wdrożyliśmy I edycję programu „Bieg po zdrowie” dla uczniów klas IV, który jest realizowany w drugim semestrze roku szkolnego. W roku 2016 realizowane były dwie akcje „31 Maja Światowy Dzień bez Tytoniu” oraz „Światowy Dzień Rzucania Palenia” (19 listopada, zawsze 3 czwartek listopada).
- Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych w ramach którego realizowana jest kampania społeczna „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu” adresowana do kobiet w wieku prokreacyjnym, w ciąży oraz ich rodzin i bliskich. Celem kampanii jest zwiększenie wiedzy na temat skutków

zdrowotnych używania środków psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania. Kampania ta w naszym powiecie była realizowana w zakładach opieki zdrowotnej, Poradniach Kobięcych, Poradni Ginekologiczno- Położniczej na Oddziale Ginekologiczno- Położniczym, gdzie rozdysponowaliśmy 3746 ulotek, 420 broszur, 58 plakatów.

- Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość” realizowany jest w ramach „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”. Program adresowany jest do młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych.
Program oparty jest na aktywizacji uczestników, którzy w wyniku zadawanych przez prowadzącego pytań, formułują tezy, są autorami komunikatów profilaktycznych.
W ramach programu we wszystkich szkołach realizujących program koordynatorzy przeprowadzili „Quiz wiedzy o zdrowiu” uczniowie, którzy odpowiedzieli poprawnie na największą liczbę pytań, otrzymali nagrody - kalendarze ścienne i podręczne.
Program realizowany był w 5 szkołach ponadgimnazjalnych, edukacją objęto 246 uczniów i 73 rodziców.
- Przedszkolny program edukacji antytytoniowej „Czyste Powietrze Wokół Nas” adresowany jest do pięciolatków i sześciolatków. Celem programu jest wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Program realizowany w 8 przedszkolach i w 43 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, edukacją objęto 1401 dzieci i 792 rodziców.
- Program „Trzymaj Formę” – zapobieganie otyłości i nadwadze poprzez promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej”. W roku 2016 w ramach programu ogłoszono Ogólnopolski Konkurs na Projekt Edukacyjny Promujący Zmianę Zachowań w Zakresie Stylu Życia w Środowisku Lokalnym”. Na etapie powiatowym do konkursu przystąpiło 5 szkół i I miejsce zajął Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dereźni na etapie wojewódzkim było 7 szkół i I miejsce zajął też Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dereźni na etapie ogólnopolskim nie odnieśliśmy sukcesu. Program realizowany w 22 gimnazjach i 10 szkołach podstawowych w którym udział wzięło 1996 uczniów gimnazjów i 526 uczniów klas V i VI oraz 892 rodziców poinformowanych bądź też zaangażowanych w realizację programu.

o zasięgu wojewódzkim:

- Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” program adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Celem programu jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy, zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu, motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym, dostarczenie informacji o świadczeniodawcach wykonujących badania cytologiczne. Program realizowało 7 szkół ponadgimnazjalnych, w którym brało udział 817 uczniów, 461 rodziców i opiekunów oraz 55 nauczycieli.
- Program „Moje dziecko idzie do szkoły” adresowany do dzieci klas pierwszych i ich rodziców. Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia, ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych u dzieci oraz przekonanie o skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych zarówno w domu jak i w środowisku szkolnym. Edukacją objęto 781 uczniów klas pierwszych i 758 rodziców.
- Program „Nie Pal Przy Mnie Proszę” adresowany jest do uczniów szkół podstawowych klas I – III. Celem programu jest wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Program składa się z pięciu zajęć warsztatowych podczas których dostarcza dzieciom wiedzę na temat: co to jest

Zdrowie od czego zależy zdrowie i co mu szkodzi i co należy robić gdy moje życie jest zagrożone. Program realizowany był w 45 szkołach podstawowych. W programie uczestniczyło 2338 uczniów i 1112 rodziców.

- Program „Znajdź Właściwe rozwiązanie” adresowany jest do starszych uczniów szkół podstawowych klasy V i VI oraz szkół gimnazjalnych. Celem programu jest zapobieganie palenia tytoniu wśród uczniów. Realizując 5 zajęć warsztatowych dostarczamy uczniom wiedzy na temat nikotyny, konsekwencji zdrowotnych palenia biernego i czynnego. Program realizowany był w 20 gimnazjach i w 9 szkołach podstawowych. W realizacji programu brało udział 1535 uczniów i 360 rodziców.

Odrębnym wątkiem działalności oświatowo – zdrowotnej są **działania akcyjne** skierowane do szerokiego kręgu odbiorców (ogół społeczeństwa). Są to akcje „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek letni i zimowy”, „Rzuć palenie razem z nami”, „Światowy Dzień bez Tytoniu”, „Światowy Dzień Zdrowia”, „Europejski Tydzień Szczepień”, „Europejski Dzień wiedzy o antybiotykach”, „Światowy Dzień AIDS”, „Profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze”, „Profilaktyka grypy i choroby meningokokowej”, „Profilaktyka wszawicy”.

Jednym z ważniejszych zadań w roku 2016 były działania w ramach Światowego Dnia Zdrowia, który w tym roku przebiegał pod hasłem „Pokonaj cukrzycę”. We współpracy z Medycznym Studium Zawodowym zorganizowaliśmy w budynku Starostwa Powiatowego Punkt informacyjno-diagnostyczny. W ramach tego zadania rozdawano ulotki dotyczące profilaktyki cukrzycy zachęcano pracowników, petentów i interesantów starostwa powiatowego do wykonania oznaczenia poziomu cukru we krwi oraz pomiaru ciśnienia tętniczego. Wykonano 61 oznaczeń poziomu glukozy i 48 pomiarów ciśnienia tętniczego.

Wdrażając programy edukacyjne i akcje prozdrowotne korzystamy z różnych form realizacji tych działań i są to: szkolenia, narady, informacje w TV kablowej, artykuły w prasie lokalnej, konkursy, prelekcje, ekspozycje wizualne, wystawy, imprezy z wyjściem do społeczeństwa, dystrybucja materiałów edukacyjnych, wypożyczanie filmów i pomocy dydaktycznych o tematyce zdrowotnej, ankietyzacja w społeczeństwie.

Powyższe działania zmierzają do pobudzania aktywności prozdrowotnej jednostek na rzecz indywidualnej odpowiedzialności za zdrowie oraz do aktywizacji struktur i instytucji na rzecz zdrowia publicznego.

Działanie te realizujemy w 120 placówkach oświatowo – wychowawczych i 27 zakładach opieki zdrowotnej w których przeprowadzamy wizytacje oświatowo – zdrowotne, oceniające realizację programów, zadań związanych z promowaniem zdrowego stylu życia i edukacją prozdrowotną realizowaną w placówkach.

Podsumowanie:

Programy edukacyjne są oprzyrządowane w materiały edukacyjne, na które z wyprzedzeniem czasowym składamy zamówienie. Po otrzymaniu materiały dostarczane są przez pracowników PSSE w Biłgoraju do placówek realizujących programy.

Przy realizacji interwencji programowych i nieprogramowych w placówkach oświatowo – wychowawczych pozyskanych do współpracy, duże wsparcie otrzymujemy od dyrektorów placówek, nauczycieli (koordynatorów szkolnych) odpowiedzialnych za powierzone im zadania, pielęgniarek środowiska szkolnego oraz niektórych samorządów lokalnych.

Współpraca z mediami lokalnym układa się dobrze.

Interwencje nieprogramowe (akcje) adresowane do ogółu społeczeństwa stwarzają trudności, wymagają dużego nakładu pracy, brak zainteresowań do współpracy innych organizacji i instytucji.